

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petisorsert 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁSI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYÓRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SÉLMEZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVÁSI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-ÚJVÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A TENESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Egy elhalasztott athleta verseny.

Rövid tudósítást olvastunk egy tekintélyes napi lapban, hogy „az 1887. évi augusztus 15-ére hirdetett és Palicson megtartandó athletikai és torna-versenyek elhalasztattak“.

Nem tudunk még most hozzá szólni az elhalasztás indokál felhozottakhoz, minthogy azokat nem ismerjük, de már most is kell foglalkoznunk magával a ténynyel.

A szabadkai torna-egylet több éven át rendezett athleta- és torna-versenyeket, azok általában kitünően sikerülteknek voltak mondhatók, a sportbarátok, de a nagy közönség is méltó érdeklődéssel várta ez évenkénti ünnepélyeket, s nemesak kedves szórakozása volt a jelenlőknek, de igazi elismerést is vívott ki az egylet a testezés ügyének fáradhatlan tevékenységével.

Sokat ostoroztuk a helytelenségeket és szabálytalanságokat, melyek a versenyek rendezése körül magyarországi sport-egyleteink által, részben járatlanság, részben indolencia vagy egyéb okok miatt elkövetettek, de a mit a szabadkai torna-egylet rövid értesítésével mivel, az már komolyabb elbírálás alá kell, hogy essék.

Országos jellegű versenyeken feltehetjük, hogy több szándékoztak részt venni az ország minden vidékéről, s a verseny előtt két héttel, indokolás nélkül elhalasztani bizonytalan időre a versenyt, az egylet jól felfogott érdekében sem volna szabad, annál kevésbé sport-érdekből.

Megrendül a bizalom az oly egylet helyes vezetése iránt, hol ily dolgok történhetnek, elveszíti kedvét a résztvenni szándékozó, ha nem tudja biztosan az időt, midőn neki versenyre kell kiállnia, a versenyre készülést teszi ez lehetetlenné; annélkül pedig küzdeni nem szabad, nemcsak mert ezáltal eredményt a verseny felmutatni nem tud, de egészségi tekintetből sem, mert készületlenül menve oly nagy erőt és edzettséget igénylő küzdelemre, minők a palicsi sport-ünnepélyeken ki voltak tűzve, inkább árt, mint használ a testnek, így nem edzeni, de beteggé lehet tenni szervezetünket.

Nem akarjuk hinni, hogy az elhalasztás a verseny végleges elmaradását akarta volna jelezni, mert ha így volna, mondja ki az egylet ezt bátran, kevésbé lehet kárhóztatni ezért, mintha a versenyzőket még folyton hitegeti, s azok trainiroznak egy soha meg nem tartható versenyre.

De ha már elhalasztották az egész versenyt, ki kellett volna e határozat alól vonni okvetlen a bajnoki küzdelmeket, hol a bajnokjelölteknek joguk van az egylettel szemben a küzdelem megtartását követelni, az előző viadalok bajnoki versenyfeltételei alapján.

Szívesen visszavonjuk itt az egyletre nézve kedvezőtlen ítéletünket, ha ez egész hír, melyet egy tekintélyes napi lapból vettünk át, valótlannak bizonyulna be, s a szabadkai torna-egylet jól kiérdemelt elsőségét a vidéki s részben budapesti egyletek felett nem kockáztatja ily elhamarkodott cselekedetével. P. B.

Testgyakorló és versenyterek.

Kolozsvár augusztus 1-én.

Kevés testgyakorló egyesület van nálunk, a melynek legalább tűrhetően berendezett nyári gyakorló tere és versenypályája lenne. A fővárosi egyesületek még talán a legszerencsésebbek ebben a tekintetben. A viszonyok ott kedvezőbbek. Van lóversenytér és vannak széles utakkal berendezett közterek, mikben úgyszólván rögtönözni lehet a gyakorlatok és versenyekre való berendezést, abban az esetben, ha az illető egyesületnek saját gyakorló tere „még” vagy „már” nincsen.

Hanem a vidéki egyesületeknél bezzeg nem ily kedvezők a viszonyok!

Ha a testgyakorlatok iránt érdeklődő férfiak kezdeményezésére itt-ott alakulnak egyesületek, hiába van érdeklődés, hiába van kedv gyakorlatok és versenyekben való részvétel iránt s hiába volnának jó erők, melyek olyan eredményeket tudnának fölmutatni alkalmas téren, megfelelő pályán, a mi a részvételt fokozná, a közérdeklődést felkeltené, akadályokba ütközik a kivétel, mert hát úgy a versenyző- valamint a nézőközönségre nézve csak némileg is alkalmas versenytér bizony nem rendeződik be a gondviselés ingyen kegyelme által olyan formán a mint a biblia szerint a paradicsom kertje berendeződött. Eltekintve a költségektől, mikbe a berendezés kerül, a helyi körülmények számbavételével a sport szempontjából kifogástalan műszaki terv elkészítése olyan valami, a mi a legnagyobb gondot ad s a testgyakorlati versenyek körüli alapos gyakorlottságot kíván. Már pedig nem minden vidéki egyesületnek vannak olyan tagjai, kik a versenyek rendezése körül a fővárosban is tapasztalatot szereztek, s kiknek a viszonyoknak megfelelő tér műszaki berendezésére való terv elkészítésére bibelődni hajlamuk és idejük lenne. S annak, hogy sok testgyakorló egyesület nagy lánggal fellobbanó első lelkesedése nyomban elalszik, egyik oka az, hogy mire az alakulást követő díszbankett után a komoly munkára kerülne a sor, látják, hogy nincs „hol” kezdeni valamit, mert a mit a jóhiszeműség rózsaszínű szemüvegén ők versenypályául kiválóan alkalmasnak gondoltak, az olyan átalakítást kíván, a mihez azt sem tudják most, hol kezdjenek hozzá.

És sokhelyen hozzá kezdenek egy kert berendezéséhez s midőn készen van, látják, hogy a ráfordított költségek hiába valók, a gyakorlati céloknak nem felel meg, a mint hitték s több tapasztalat mellett kevesebb költséggel a célnak megfelelőbben lehetett volna berendezni.

Szükség volna tehát ebben a tekintetben fiatal egyesületeknek némi tájékoztatást nyújtani. Azok az egyesületek, melyek a jelenleg szokásban levő versenyek rendezésére megfelelő versenytérrel bírnak, e versenytér megfelelő vázlatrajzban a „Herkules” útján meg kellene, hogy ismertessék. A vázlaton természetesen kiténtetendő lenne a versenytak hossza és szélessége, a néző vagyjátéktér térfogata, az épületek alaprajzban, megjelölendők lennének az emelkedések; a tér világtájak felé való fekvése s az itt-ott elhelyezett fák vagy cserjék. Ha így időről-időre több ilyen vázlatrajz kerülne a Herkules útján az egyesületek kezei közé, alkalom adtán itt úgy tudnának válogatni, hogy a több közül kevesebb módosítással a helyi viszonyoknak megfelelőbben melyik használhatóbb. És mert vannak egyesületek, a hol a helyi viszonyok s anyagi körülmények megengedik a legcélszerűbb berendezést is, kívánatos lenne, ha a köztudomás szerint legcélszerűbb berendezésű angol gyakorló és versenyterekről is kapnánk egy-két vázlatot. Mert abban min-

den versenyző egyetért velem, hogy jó eredményt csak alkalmas versenypályán lehet elérni és kedvvel „jobb”-bá fokozni.

KUSZKÓ ISTVÁN.

a „K. A. C. titkárja.

A „Kolozsvári Athl. Club” őszi versenyek.

I. Versenygyaloglás Kolozsvárról Marosvásárhelyre.

Első vetélkedés az erdélyrészi bajnokságért. Propozíciók: Pálya a kolozsvár—marosvásárhelyi országút. Távolság: 104 kilométer. Indulás: A feleki tetőről szeptember 29-én (csütörtökön) d. u. 4 órakor. Célpont: Marosvásárhelyt a Bem-szobor. Jelentkezési határidő: szeptember 20. déli 12 óra.

1. Versenyezhetnek: a „K. A. C.” tagjai és a „K. A. C.” részéről meghívott erdélyrészi testgyakorlati és más sport-egyesületek oly férfi műkedvelő tagjai, a kik a 18. életévüket meghaladták, és saját egyesületük szabályai szerint versenyekben részt vehetnek. Műkedvelőknek tekintetnek, a kik a testgyakorlati sportot nem keresetképpen űzik.

Három versenyzővel a verseny megtartatik.

2. Díjak: Az első beérkező „Erdély bajnok gyaloglója” címét nyeri, mely évenként megvédendő. Kapja azonkívül a „Marosvásárhelyi hölgyek díját”.

A kik 24 órán belül érkeznek a célhoz, a club ezüst-érmét, a kik pedig 30 óra alatt érnek be, a club bronz-érmét nyerik.

3. A versenyzők botot, a melynek hossza egy métert meg nem halad, vihetnek. Futni tilos. A pályát az országúton tartoznak bejárni. Indulás előtt minden versenyző kézadással és becsületszavával kötelezi magát a versenyszabályok megtartására.

Versenyruha nem ajánlatik, de az indulásnál és megérkezésnél egy színes karszalag viselése kötelező.

4. A menet közben igénybe vehető szállásokról a versenyintéző bizottság gondoskodik. Ezek jegyzéke a versenyzőknek a bejárandó út térképi vázlatával együtt az indulást megelőzőleg fog átadatni.

5. A jelentkezések a kitűzött határidőben a kolozsvári athl. club titkárjához, Kuskó Istvánhoz, Kolozsvárt, hid-uteza 15. sz. írásban, lezárt borítékban küldendők be. A borítékon megjegyzendő, hogy „a kolozsvár-marosvásárhelyi verseny-gyaloglásra való jelentkezést tartalmaz”.

A határidő leteltével a verseny napjáig 5 frt tét lefizetése mellett jelentkezhetni.

A jelentkezésnek tartalmaznia kell a jelentkező vezeték- és keresztnevének, polgári állásának és lakhelyének, valamint annak a testgyakorlati- vagy sportegyesületnek a megjelölését, a melynek az illető tagja. A jelentkezéshez 1 frt bánatpénz csatolandó, mely összeg azoknak, a kik a versenyben részt vettek, visszaadatik. A meghívott egyesületek kebeléből jelentkező tagok tartoznak tagsági minőségükről, valamint arról, hogy a ver-

senyben való részvétel ellen akadály fenn nem forog, nevezésükhöz az illető sport-egylet által kiállított igazolványt mellékelni.

Az esedékessé vált bánatpénzek és esetleges tétek a kolozsvári athl. clubot illetik.

6. A versenybírótság a „Kolozsvári Athl. Club“ és a „Marosvásárhelyi Torna-Egylet“ tagjaiból alakíttatik. A versenyintéző bizottságot a „Kolozsvári Athl. Club“ alakítja meg.

A versenyzők részéről netalán teendő panaszok a legközelebb ért versenybizottsági tagnak, valamint a beérkezés után a versenybírósnak azonnal bejelentendők.

A díjak a verseny befejezése után tartandó ünnepélyen osztatnak ki.

8. A „Kolozsvári Athl. Club“ a verseny eredményeit 8 nap alatt mindazon egyesületekkel közli, melyek tagjai a versenyben résztvettek.

Felvilágosítás iránti kérdések a „K. A. C.“ titkárához intézendők.

9. Az erdélyrészi bajnokságért való további vetélkedések ugyanezen, vagy hasonló pályán, s a főpontokat illetőleg ugyanezen feltételek mellett fognak megtartatni.

10. Jelen verseny-propozíciók a „Herkules“ testgyakorlati közlönyben, valamint a kolozsvári és marosvásárhelyi lapokban tételnek közzé és kívánatra posta útján is megküldetnek.

II. VI. (Őszi) Nyilvános viadal Marosvásárhelyt.

Verseny-propozíciók : A versenyek ideje : 1887 október 2. (vasárnap) d. u. $\frac{1}{2}$ óra. Jelentkezési határidő : 1877 szeptember 20. déli 12 óra. Versenytér : a marosvásárhelyi torna-egylet kerthelyisége.

A) Futás.

I. Sík-verseny. 9'44 m. (100 yard.) Az első tiszteletdíjat nyer, ezenfelül pedig minden versenyző, a ki 11 másodpercen belül éri el a célt, ezüst-éremet kap.

II. Sík-verseny. 1609 m. (1 ang. mértföld) a club bajnokának 30 méterrel több (handicap). Első díj ezüst-érem, második díj, ha legalább négyen indulnak, bronz-érem.

III. Akadály-verseny. 137 m. (150 yard). Három akadály : két 85 cm. magas fal, egy 320 cm. széles árok. Első díj ezüst-érem, második díj, ha legalább négyen versenyeznek bronz-érem.

IV. Növendékek versenye. 182'88 m. (200 yard). Versenyezhetnek középiskolai tanuló ifjak. Díj az első és második beérkezőnek egy-egy tiszteletdíj. Jelentkezni lehet a helyszínén Chevassus Ferencz tornatanárnál.

B) Különféle versenynemek.

V. Bajnoki távolugrás. A bajnoki díjért csakis a „K. A. C.“ tagjai versenyezhetnek. Első vetélkedés a „bajnok“ czimért.

A „K. A. C.“ e versenyt félévi időközökben tavasszal és ősszel ismételve ki fogja tűzni.

A bajnoki cím és díj elnyerésének feltételei, hogy a győző legalább 570 cmnyi távolságot érjen el, három egymást követő vetélkedésben.

A ki a viszonylag legnagyobb távolságot éri el, tiszteletdíjat kap és nyeri a hg. Lobkowitz-díjat, mely azonban tulajdonába csak két egymásután kivívott győzelem után megyen.

Minden versenyző, ki 507 cm. távolságot elér, bronz-éremet, a ki pedig legalább 538 cm. távolságot ér el, ezüst-éremet kap.

A ki legtávolabb ugrik, ha legalább 570 cmnyi távolságot ér el, azonfelül, hogy tiszteletdíjat, a hg. Lobkowitz-díjat és ezüst-éremet kap, bajnokjelöltté lesz.

Ha a bajnokjelölt a második vetélkedésben is győz, ezüst-éremet, tiszteletdíjat nyer, mint az első győzelem után, jelöltségét továbbra is megtartatván.

A harmadik, vagyis a döntő győzelem díja, arany-érem (60 frt értékben) ezüst serleg (90 frt értékben) és „a bajnok“ cím.

Minden versenyző, a próbaugráson kívül, három ugrást tehet. Előre esés jó, hátraesésnél az ugrás nem számít.

VI. Magas ugrás rúddal. Tiszteletdíj. Ezenkívül minden 280 cm. ugrónak ezüst-érem, minden 250 cm. ugrónak pedig bronz-érem. Elugrás deszkáról. Iram tetzés szerint. A verseny 1'80 m. magassággal kezdődik. A ki az akadályul szolgáló zsinórt egy magasságban akár testével, akár a rúddal kétszer ledobja, eláll.

VII. Súlydobás. E versenyre 1 frt tét lefizetése mellett a clubhoz nem tartozó műkedvelők is jelentkezhetnek. A győző, ha a club tagja, bronz-éremet, ha a clubhoz nem tartozó műkedvelő, tiszteletdíjat nyer.

Minden versenyző három dobást tesz.

VIII. Birkózás. Díj bronz-érem.

IX. Vigasz-verseny. Futás sík pályán. Tiszteletdíj. Versenyezhetnek, kik első díjat nem nyertek. Jelentkezhetni a helyszínén a verseny-bizottságnál.

X. Korlát- és nyújtógyakorlatok.

XI. Kerékpár gyakorlatok. Részt vehet minden műkedvelő.

XII. Torna szabadgyakorlatok. Résztvesznek a marosvásárhelyi középiskolai növendékek Chevassus Ferencz tornatanár vezetése alatt.

XIII. Kard-, tör- és ökölvívási gyakorlatok. Rendeztetik este, a táncmulatsággal egybekötött ünnepélyen.

Általános határozatok.

1. A versenydíjak este a Transilvániában a versenyt követő táncmulatsággal egybekötött ünnepélyen fognak kiosztatni.

2. A viadalra a nevezések felbontása után a jelentkezők neveit s azok versenyszíneit magában foglaló külön program adatik ki.

3. Fentebbi versenyeken s gyakorlatokon, a mennyiben az egyes pontoknál különösen megállapítva nincsen, részt vehetnek a „Kolozsvári Athl. Club“ és a „Marosvásárhelyi Torna-Egylet“ tagjai.

4. Az I., II., III., V., VI., VII., VIII. pont alattiakra a jelentkezéseket 1887 szeptember 20-án déli 12 óráig írásban, lezárt borítékban, a melyen az, hogy az 1887 október 2-ki viadalra való jelentkezést tartalmaz, megjegyzendő, a „Kolozsvári Athl. Club“ titkárjához, Kuzskó Istvánhoz (hid-uteza 15 sz.) kell beadni. A határidő leteltével csak minden egyes verseny után külön-külön számítandó egy frtnyi tét lefizetése mellett jelentkezhetni. A jelentkezésnek tartalmaznia kell az illető versenyek megnevezésén kívül a jelentkező vezeték- és keresztnévének, versenyszíneinek, valamint lakásának megjelölését. Ezenkívül egyleti tagsági minőségüket tartoznak megjelölni. A ki háromnál több versenyre jelentkezik, minden további verseny után egy-egy forintnyi tétet tartozik fizetni. A fizetendő tét a nevezéshez csatolandó.

E proppozíciókban nem szabályozott kérdések tekintetében a „Kolozsvári Athl. Club“ viadalszabályai kötelezők.

III. Sik-verseny a „Deési Hölgyek díj-ért“ Kolozsvárt.

Távolság 8045 m. ($\frac{1}{2}$ ang. mértföld) a club bajnokának 20 méterrel több (handicap). Második vetélkedés a deési hölgyek díjért. Védő: Kolozsvári János. Kihívókul jelentkezhetnek a club tagjai közül azok, kik az 1886 október 24-iki deési kirándulásban résztvettek. Ezekon kívül jelentkezhetnek deési gentleman műkedvelők. (Jelentkezéseik a deési volt versenybírótság egyik tagjának ajánlata mellett adandók be.)

Ha kihívó nem jelentkezik, védő a kitűzött távolságot 2 p. 32 mp. alatt tartozik befutni. Ha ez idő alatt befutja, a serleg tulajdonába megy át. Ha hosszabb idő alatt futja meg a pályát, a serleghez való jogát elveszíti.

Ha a kihívók egyike érkezik be elsőnek, az ezüst serleg birtokába jut, melyet a közelebbi Kolozsvárt tartandó viadalon megvédeni tartozik, s tulajdonába csak két győzelem után megy.

Versenypálya a lövőház kertje.

A verseny ideje 1887 október 16. d. u. 4 óra.

Jelentkezési idő 1887 október 16. déli 12 óra

Az írásbeli jelentkezések a fentebbi proppozíciókban irt helyen és módon adandók be.

A versenyre vonatkozólag a club ált. viadal-szabályai irányadók.

Kelt Kolozsvárt, a „Kolozsvári Athl. Club“ verseny-bizottságának 1887 július 31-én tartott gyűléséből.

KUSZKÓ ISTVÁN,
biz. jegyző.

BÁRÓ JÓSIKA LAJOS,
elnök.

Testgyakorlás. Táncz. *)

Beléletünk nyilvánulhat a szó- vagy beszédben és a hangban, utolsó nyilatkozási formája a testi organis-mus néma beszédje: az arcjáték, a tagjártatás és az egész test mozgása: a táncz. Általában mondhatni, hogy a szervezetnek minél finomabb része működik közre a belélet nyilvánulásában, annál tökéletesebb maga a nyilvánulás, és így a test durvább részeinek és még inkább az egész testnek mozgása jóval tökéletlenebb kifejezési alak, mint akár a hang, akár a szó. E mellett azonban a testi mozgásban a szépnak szintén egy nagy köre nyer megtestesülést, mert a kapcsolat a belélet és forma közt itt is ép oly szükségképeni, époly természetes. Maga a szoros értelemben vett, érzékelhető legszebb tárgy éppen maga az emberi test, mivel legszebb eszmei valóság érzéki nyilvánulása. E kapcsolat oly szoros, hogy tapasztalás szerint a legfejlettebb szellemű nemzetek egyszers-mind általában legszebb testűek és viszont a fejletlenek külső alakra sem szépek. A szellem tökéletesülése tehát szépítőleg hat a testre is és viszont nem tagadható, hogy a testi épség, erő és szépség fejlesztése hatalmas eszköz a belélet nemesítésére. Ez áll általánosságban és ezt a nevelésnek szem elől tévesztenie nem szabad.

A test mozgásai által a szépet magas fokban való-síthatjuk meg. Mozzgásunk önkényüinktől függ, tehát alak-jait szépíthetjük s ezáltal magára a testre és a beléletre, mely ama mozzgásokban nyilvánul, jelentékenyen vissza-hathatunk. Ez az, a mire a legtágabb értelemben vett testgyakorlatnak törekednie kell. Lényüinknek a szellem neve alá foglalt nyilvánulási alakja elválhatatlanul a test-hez van kapcsolva. A test erősségre, vidámságra gyakor-lás által tesz szert. A test gyakorlása a szép fejlődésnek is egy fő feltétele, azonban hatása nemesak ebben az irányban nyilvánul: a testi erő fejlesztése mellett jelen-tékenyen hat a lélek erői fejlesztésére is, még pedig köz-vetlenül; és ebben van egyik fő jelentősége a paedago-gia terén.

Mennyiben folyhat be tehát a testgyakorlás a szel-lem fejlesztésére közvetlenül is? Bátran mondhatjuk: a mennyiben a kedély útján a jellem és a szép iránti érzés erősítését többek közt éppen ez mozdíthatja elő leghat-hatósabbban.

Rendre, pontosságra, szabatoságra, továbbá az önakaratnak a közös akarat alá való rendelkezésére a közös torna- és katonai gyakorlatoknál jobban alig szoktatja valami a növendéket. E gyakorlatok közben korán meg-szokja magát egy nagy egész részének s saját erejét egy közös erő elemének tekinteni. Ez egyrészt önbizalomra, másrészt a közszellem felézésére segíti. Ezek és egye-beken kívül jóval fontosabbak az aesth. nevelés által fel-használható előnyök, miket a testgyakorlás egész köre

*) Dr. Gerecze Péter, pécsi állami főreáliskolai tanárnak „Az aesthetikai nevelés lélektani alapjai“ című kéziratá-ból — mutatóvány, melynek egy része a nevezett intézet évi értesítőjében jelent meg.

nyújt. Bruno Meyer találó hasonlata szerint a kedélyélet ép úgy alakítja át s módosítja külső megjelenése alakjait, a szerveket, mint a folyó a maga partjait. A kedélyéletnek igen számos megnyilatkozása épúgy önkénytelen, mint bármely reflex-mozgás; azért bensőnk-külsőnk megjelenésében tisztán tükröződik vissza, de másfelől éppen a külső megjelenési alak szépsége azon gát, mely a szenvedélyek zajgó folyamát medréből kitörni nem engedi. Ha e szépséget hosszas gyakorlás és komoly kitarítás által megkedvelni, megvalósítani és ellene sohasem véteni megszoktuk: akkor abban biztos védet lelünk a szenvedélyek hatalma ellen, mely akaratainkat és igen gyakran tetteinket a megengedett korláton túllépni kényszerítené. *)

A testgyakorlás a gyermekkor első éveiben egészen össze esik a játékkal, a mint általában kezdetben ehhez van kötve egész fejlődünk. A mit a tág értelemben vett testgyakorlat eredményezhet, sok tekintetben már a gyermeknél eredményezi. A test erői egyenletes fejlődéséről nem is szólva, már itt kell kezdődnie a szoktatásnak arra, hogy a külső csin, a testtartás, szép mozgás, szóval az egész beléletnek minél szebb megjelenése iránt a gyermek figyelme felébredjen; sőt ezen formákban ne csak nyugtató külsőségeket, hanem természetes követelményeket lásson, annyival inkább, mert ha nem mint ilyeneket kezdi szokni, hanem teljesen értetlenül, mint holt formákat, melyek a divat folytán jöttek létre s melyek által legfeljebb némi előnyöket, elismerést, dicséretet stb. várhatunk, különben pedig éppen semmi mélyebb jelentőségük nincs: akkor a helyett, hogy ismeretük és helyes alkalmazásuk az izlés fejlesztésére, a kül- és belélet közti kapcsolat felismerésére vezetne, éppen az ellenkezőt: a külsőségeken való kapkodást, a hiúságot, kétszínűséget, szóval a jellem megrontását eredményezné. Alig van visszatetszőbb, mint midőn a gyermek a társas élet bevett formáit értetlenül utánozza, vagy ezen utánzásokért még éppen finom izlést, műveltséget követel maga a részére; s alig van károsabb, mint midőn azokat lényege-seknek s minden szélsőségeikben követendőeknek tartani megszokja. Ez rendszeren azáltal történhetik meg, hogy a szülők nevelők bizonyos előnyök biztosítása mellett azok megtartását igen korán kezdik. A mire a gyermeket e téren szoktatni kell, csak a leglényegesebbekre szorítkozhatik; még pedig úgy, hogy azok felől minél korábban felvilágosítást is nyerjen; mert különben bele vesz a formaságokba s később is csak a látszat kedvéért fog azoknak hódolni; nem láttatva pedig a formákkal a tartalmat is eldobja.

A szoros értelemben vett testgyakorlás, gimnasztika, mint rendszeres oktatás, jobban mondva gyakorlás csak akkor kezdődhetik, mikor egyáltalán az oktatás többi ágai. Mind a szabad, mind a rendgyakorlatoknak nemcsak a részletéig menő pontossággal, tehát szoros fegyelem ellenőrzése mellett, hanem — és főképp — szé-

pen kell végrehajtatniok. *) A mozdulatok kerekdedsége, egyszerűsége, célhozértésége mind olyan kívánalmak, a melyek a testgyakorlás aesth. hatásának alapföltételei. Az esetlenség, szaggatottság, vontatottság, szögletesség mindig a robotszerűen végzett mozgások jellemvonásai; vagy ellenkezően: túlhevesség, hatásvadászás, a kivihtetlen utáni kapkodás mind a jó izlés, mind a jellem ápolására és fejlesztésére nézve éppen az ellenkezőt eredményezik.

A mozdulatok könnyedség, mesterkéletlen egyszerűség által lesznek széppé; ezeknek pedig a biztosság az alapja, mire csak kitartó gyakorlás által teszünk szert. A testgyakorlásnak legkevésbé sem szabad erőmutatványokból állnia; a mit azonban nem elég egyedül a tanítónak folyton szem előtt tartani, hanem ki kell nyomatékkal emelnie növendékei előtt is; mivel e nélkül igen könnyen hiúság lesz a testgyakorlás rugója és egyszersmind eredménye, holott annak a test erői fejlesztése mellett főképp a mozgásban nyilvánuló szép formák megkedvelésére és kivitelére kell a növendéket segítenie.

Azon tudat, hogy mások is látják mozdulatainkat, alkalmas rúgó összes erőnk és ügyességünk kifejtésére. E rúgót egészen mellőzni téves dolog volna. Ennyiben a versenyjátékok jogosultak és az aesth. nevelés kezében, mint a gymnastika utolsó stádiuma, ha nem is valami nagy fontosságúak, mind az által jelentőséggel bírnak.

Érzésvilágunk akár szóban, akár csak a kevésbé tökéletes beszéd: a tag- és testmozgásban nyilvánul; e nyilvánulásnak egy közönségesebb és egy finomabb, egy köznapiabb és egy művészibb módjával találkozunk; e két mód nem egyéb, mint a próza és költés. Mi a mozgás terén a költés, ha nem a táncz? Ez éppen úgy a meggyült kedvzeteknek tuláradása, mint a költés és dal; nem hiába jár rendszeren ezekkel karöltve; sőt zene nélkül egyáltalán alig is létezhetik.

A költés alapeleme: a rhythmus épúgy alapja a táncznak is, mint a dalnak és a zenének. Ezért éppen úgy tekinthető a belélet természetes kifejezési alakjának, mint amazok; ép úgy fejleszthető művészetté és aránylag ép úgy hathat a belélet szépítésére, mint amazok. Szóval a táncz a szépnék szintén egyik olyan tere, melynek a maga törvényei vannak és a mely éppen úgy egyik, bár jelentéktelenebb eszköze a nevelésnek, mint amazok. A táncz is mint a költés és ének: eredetében tisztán természeti fejlemény, azonban az egyetemes fejlődés mai pontján mindenik nagyon eltávozott természetes egyszerűségétől. Kivált a tánczról mondható ez nyomatékkal. Ez ma közönséges mulatság és semmi több a szó köznapi értelmében. Ennyiben a nevelés arra legfőleg azért lehet tekintettel, hegy a növendéket tőle lehető távol tartsa. A táncz ma csaknem kizáróan a férfiak és nők társas összejöveteleiben gyakoroltatik, így a gyermeknél a nemi élet korai kifejlésére lehetne befolyással. A gyermekbálok szelíden nevezve a legnagyobb esztelenségek, mert

*) Br. Meyer: Aus d. Aesth. Paed. 90. l.

*) V. ö. Bruno Meyer: Aesth. Aus d. Paed. 104. l.

a gyermek munkája és szórakozása egyaránt a játék; ezenkívül rá nézve más természetes multság nem is lehet. Míg a két nem az egymás közti különbséget nem ismeri, addig együtt nevedésök természetes; azonban ezen idő alatt is a leggondosabban kell kerülni mindent, a mi ama különbségre figyeltetne. Már pedig a táncz, mint a mai társasélet követelménye épen ilyen volna. Midőn eltelt a boldog kor, a két nemnek egymással semmi köze többé az egész gyermek és növendék koron át, sőt az ifjú korban is csak akkor, ha már a két nem egymás felől a legszebb képet megalkotta magában. Így a két fél egy olyan ragyogó képzeleti világban él egymás felől, a mely csak a szépet, csak a nagyot és nemest ismeri, melyben az árnyak, foltnak nyoma sincs. Csak ez a képzelt világ lehet az igazi szerelem talaja, a mely nélkül egész életünk kietlen pusztaság. Ekként a táncz csaknem egészen kiszorol a tulajdonképeni nevelés köréből. Talán merész, de mégis elfogadható állítás, mely ha módosításra szorul, e módosítás legfőlebb oda mehet ki, hogy a táncz tisztán testgyakorlásnak tekintessék és így a két nem abban külön-külön gyakoroltassék. Ekkor egész jelentőségét visszanyeri. (Vége köv.)

A tornatanítás Magyarország iskoláiban.

E rovatunkban a tornatanítás állapotát ismertetjük az ország összes tanintézetében, ezeknek évi „Értesítő”-i után.

Az aradi kir. főgymnasium s az ezzel összekapcsolt állami főreáliskolának évi értesítőjét Kuncz Elek igazgató állította össze nagy gondnal. Ebből olvashatjuk, hogy a tornát hetenkénti 2—2 órában Nagy Sándor tanította a gymnasium és reáliskola I—IV. osztályában. A szabadgyakorlatnak különféle nemei, ú. m. fej-, váll-, kéz-, törzs- és lábgyakorlatok. Összetett és vegyesgyakorlatoknak pontos véghezvitele, a lassú-, közönséges- és gyorsütem fölhasználásával; tornajátékok. Rendgyakorlatok: igazodások, sorbontások, testfordulatok, fejlődések, menet arcz- és oldalsorban; fejvetések; negyed-, fél- és egész kanyarodás négyes-, nyolczas- stb. sorokkal. A szeren való gyakorlatoknak egyes alakjai változatos és fokozatos rendben s különös tekintettel a test egyenletes és minden oldalú fejlődésére gyakoroltattak. A gymnasium és reáliskola V—VIII. osztályában. A szabadgyakorlatoknak nagyobb méretű folytatása; társas szabadgyakorlatok; vegyes- és műszabadgyakorlatok; birkozások; tornajátékok. Rendgyakorlatok: az egyes- és kettősrend képzése, szakadozás sorba és rendkebe és viszontfejlődés; szakaszképzés; különféle menetirányok, kanyarodások (helyben és menetközben); testfordulatok, fejvetések stb. kiváló tekintettel a katonai rendgyakorlatokra. A szerygyakorlatok oly módon tanítottak, hogy a növendékek minden órában két szernél tornáztak és pedig függő- vagy támaszkodó helyzetben, különös figyelemmel arra, hogy a felső és alsó test egyaránt fejlődjék, a feszítő és hajlító izmok, szóval az egész test izomcsoportjai egyenlően működésbe hozassanak, szigoruan megtartván a fokozatos módszertani és élettani szabályokat. Ezekon kívül az előtornázók hetenkint egy-egy külön órában részesültek, melyben a tornakártyáknak (az egyes gyakorlatok nevei és alakjai) helyes alkalmazását és értelmezését, valamint a segítségadásnak módját tanulták.

A VIII-ik osztálynak néhány órán előadatott még a torna-elméletből a testgyakorlás történelmi kifejlődése, nevezetesen: a görögök és rómaiak tornászata, a középkori lovagtornászata és az újkor tornászata. A különféle tornaszerek. A tornászata faja és czélja. A két intézet összes száma 539 volt.

Az ungvári kir. kath. főgymnasium évi értesítője, mely Hodoly László igazgató szerzése alól került ki, a tornatanításra vonatkozólag adjuk az alábbiakat. Az intézetben az I. A—III. B osztályban a testgyakorlatokat Medreczky István tanította a többi osztályokban Schürger Ferencz. Az intézet 454 tanulója közül fel volt mentve 31, a többi mind jó eredménynyel vizsgázott.

A szegedi kegyes tanító rendiek vezetése alatt álló **szegedi városi főgymnasium** mind a 8 osztályában Timina Ödön vezette a tornaoktatást nagy szorgalommal. Az intézet növendékeinek száma 711 volt, melyből felmentetett 32, az érdemosztályzatok szép bizonyítékát adják a helyesen vezetett oktatásnak.

A zombathelyi kir. kath. főgymnasiumban a Kőfalvi Vidor igazgató tanár ügyes szerkesztéséből kiadott évi értesítő szerint a testgyakorlati oktatás a teljesen kielégítő módon vitetett keresztül. Tanára volt a 8 osztályban Divald József torna- és vívómester heti 2—2 órában. A növendékek száma 399.

A zenta városi községi gymnasium dr. Kuthy József igazgató gondos szerkesztéséből jelent meg az évi értesítő; az intézetben a tornázást Klazsik Rokus vezette az intézet 148 növendéke felett; az első osztályban a növendékből három elégtelen osztályzatot nyert, a felsőbb osztályokban azonban már határozottan javulásnak jeleit adta a tanítás eredménye.

A budapesti ref. főgymnasiumban, mely Vámosy Mihály jeles tanferfink vezetése alatt valóságos minta-intézet, a testgyakorlati oktatás kifogástalanul eszközöltetett a lefolyt tanévben. Az évi értesítő erre vonatkozó része így hangzik: A szabadtéri játszótársaság Szalay Károly tanár úr felügyelete alatt élt és mozgott. Kirándulásokat tett a közeli vidékeken, majd meg játékokat rendezett s ezt különösen tette akkor, a midőn üres órákat okosabban felhasználni alig ha tudták volna. A tornaleczkék a „Nemzeti tornaintézetben”, mint már több éven is keresztül, rendszeresen folytak s valóban dicsőreől kell nyilatkoznunk a szabályos vezetése mellett azon eredményről, melyet szerencsések voltak látni a vizsgák alkalmával, mely vizsgák a következő rendben tartattak meg. Május 3-án a VIII-ik osztálynak, mely miután igen ügyesen végzett rend- és szerygyakorlatait bevégezte, a versenyzést kezdte meg. A versenyzés történt függélyes kötél mászásban, melyben Balogh Dezső lett a nyertes, ki 6'80 m. magasságba kuszott fel igen szép és szabályos testtartásban. Rajta kívül kitüntették még magokat Farkas Károly, ki 5'90 és Stessel Károly, ki 5'80 méter magasságra kuszott fel. A VII-ik osztály vizsgálója volt június 7-én, versenyök egy méternyi magas ugrással egybekötött távugrás volt. A nyolcz versenyző között Földváry Bertalan lett a nyertes, ki 4'80 méter távolságra ugrott teljes hibátlansággal. Rajta kívül kitüntek még Bibó Géza, Ensel Kálmán, Mészáros Dénes, Papp Elemér és Papp Jenő, kik mindnyájan 4'60 m. meghaladó távugrást tettek. Az I. és II. osztály, majd a III., IV-ik osztály, végre pedig az V., VI-ik osztály torna-vizsgálója június 8-án folyt le különböző órákban számos szülők és érdekeltek jelenlétében. Az I. és II. osztály növendékei futásban versenyeztek, a győztesek lettek Horpáztzki Géza I. oszt. és Heiningger Károly II. osztálybeli tanulók. A III-ik és IV-ik osztálybeliek a kúszórúd

mászásban versenyeztek, győztesek lettek Farkas Kálmán III-ik osztálybeli és Étsy Antal IV-ik osztálybeli tanulók. Az V. és VI. osztálybeliek a távugrásban versenyeztek s itt nyertes lett Réthy Pál, ki 4:90 m. és Asztalos István, ki 4:50 m. távolságra ugrott el hiba nélkül, mindkettő VI-ik osztálybeli növendék. A nyertesek mindenike, a szokott jutalmat, egy-egy babérkoszorút, nemzeti színű szalaggal felékesítve, kapták győzedelmi jelül. Az alsóbb osztálybeliek (I—V-ig) közül többen a tornaórákon tanusított jó maguk viseleteért és a gyakorlatokban tett haladásukért, elismerő oklevelet kaptak. Növendékeinket ez idén is Maurer János tornatanár úr vezette, kinek fáradhatatlan buzgóságáért s szakavatott működéseért teljes elismerésünket nyilvánítjuk.

A székelyudvarhelyi ref. kollegiumban Soly-mossi Endre jeles tanár oktatta a testgyakorlásra a tanulókat, kik szép előmenetelt tettek. Az intézet tornászati felszerelése a következő: 1 drb vízszintes létra, 1 alacsony támfá, 1 lengő fá, 1 lengő rúd, 1 lengő él, 24 drb tornagyakorló bot fenyőfából, 5 pár torna faláb, 1 drb játékeszköz, karika dobásra.

A löcsei kir. kath. főgymnasiumban a torna-tanítás nemcsak hogy szabályszerűen folyt le, hanem a legracionalisabb s legszabadelűbb irányban, a mi kiváló dicséretére válik Hadik Richard és Mortenson Ede tanár uraknak, kik nem csupán az unalmas iskola-tornáztatást végeztették a növendékekkel, hanem a görög-angol rendszer szerint lehetőleg műszerek nélkül a szabadban gyakoroltatták a fiúkat: birkózást, futást, tornajátékokat és kirándulásokat (dobszó mellett) rendeztek és a katonai gyakorlatokat is bevitték az iskolába!

K ü l ö n f é l é k.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. em.) intézendő.

Versenyszás a Balatonon. Rendkívül érdekes, eddig még elő nem fordult versenyre ajánlott fogadást Balaton-Füreden Propper János, a debreczeni ker. iskola igazgatója. Kenessétől Keszthelyig, vagyis a Balatonon végig akar úszni, a 75 kilométernyi utat 5 napon belül téve meg. Mint hírlík, Szekrényessy Kálmán vállalkozik vele a versenyre. Az úzás a jövő héten megy végbe. Propper Balaton-Füreden időzván, az utóbbi napokban hosszú úszógyakorlatokban készítette magát elő e távúzásra; minden egyes gyakorlata valóságos bravur-úzás volt. Így két hét alatt négyszer úszta át a Balatont Tihany és Füred között, a mi 5 és fél klm. Füredtől Siófokig egyszer 7 óra hosszúig úszott. Máskor pedig Füred és Szántód között, oda és vissza egyfolytában úszva tett meg 11 kilométernyi távolságot.

Külföldi vasparipások Magyarországon. Mint szabadkai levelezőnk írja, Popovits Konstantin, a belgrádi vasparipa-club kürtöse aug. 1-én harmadmagával Szabadkára érkezett. A bácskai utak derekasan megviselték a szerb sportférfiakat. Etienne L. Lucas párisi bicyclista, ki útját még e héten Budapest felé veszi, szin-

tén Szabadkán tartózkodik. A vendégek fogadására Vermes nemzetközi bajnok, bajsai Vojnits Béla és Markovits Miklós vezetése alatt az „A. S. E.” tagjai küldettek ki.

Kolozsvártól a lomniczi csúcsig. A „Kolozsvári Athl. Club” bajnoka Borbély György tanárjelölt, ki mint említettük július elején Kolozsvárról nagyobb gyalogkörtúra indult. Szathmár, Debreczen, Kassán át Tátra-Füredig gyalogolt a lomniczi csúcs tövéhez. A csúcsra a kedvezőtlen idő miatt nem mehetett fel. Útját visszafelé Pozsonyon s Budapesten át veszi Kolozsvárra. Sport szempontból érdekes utazásáról a Herkules számára a clubba időnkint beküldött jegyzeteiből részletes leírást fog készíteni.

Athleta viadal Adán. Wentzel Lajos, a szabadkai torna-egylet dísztagja és bajnok, még augusztus hónapban Adán úszó-versenyekkel egybekapcsolt athleta viadalokat rendez.

Távversenyúzás volt, mint a „Nemzet” írja. Balaton-Füreden július 31-én. A Siófok és Balaton-Füred közti távversenyúzásra az idő elég kedvező volt. Erős északkeleti szél fujt és magas hullámokat korbácsolt. A 13 nevező közül a külföldi sportsmanek pompásan trainirozott alakok voltak. A fogadások igen nagy összegre rugtak. Neveztek: Vermes Pál, Schwarcz Vilmos, Fischl Jakab, Altörjai Petheő Miklós, Ilmen György Gráczból, Wöchler Arthur Bécsből, Strazak Venczel Prágából, Stuchly Nep. János Prágából, Gehrich Lajos Lipcséből, Borkun Frigyes Berlinből, Corti Gyula Triesztből, Kerekes Antal és Szekrényessy Kálmán. Az utóbbi 8 óra 21 percz alatt győztesként érkezett Balaton-Füredre. Ezen versenyre semmiféle előleges felhívás avagy feltételek közé nem voltak téve, annak lefolyásáról is csak a hivatkozott napi lapból értesültünk, intézkedtünk, hogy a részletes tudósítás ily nevezetes úszó-versenyről lapunkban is megjelenhessen.

Baltoni vitorla-versenyek. A „Stefánia Yacht-Egylet” ötödik versenyén, a melyen indító és versenybíró Jankovich István volt, a Commodore-díjra (adta Eszterházy Mihály gróf) indultak: „Almom”, vezette Inkey István; „Fereteg”, vezette Nádasdy Ferencz gr.; „Királynő”, vezette Szarvassy Sándor; „Mignonette”, vezette Károlyi László gr.; „Aranyember”, vezette Keglevich Gyula gr. Nyertes „Mignonette”. Totalisateur: 5 : 14.

Osztrák velociped-bajnoki verseny feltételeit küldték be, a „Wiener Touren-Bicycle Club” részéről. A táv 10 klm. Schottwien és Semmering közti hegyi út, nevezhet bármely amateur velociped-egylet tagja, aug. 7-ig esti 8 órakor, 5 frt tét mellett Brauner Friedrichnél Bécs, IX. Szervita-utca 1. A verseny aug. 14. d. n. 4 órakor kezdődik.

A szabadkai „Achilles” sport-egylet tegnap tartotta meg ez évi második rendkívüli közgyűlését Vermes Lajos bajnok elnökle alatt. Somogyi Gyula előterjesztése a versenybizottság költségvetésére vonatkozólag általánosságban elfogadtatott, s azután a tisztikart alakították meg. A múlt évben kiírt egyleti aranyérmes Hegyessy Domokos nyerte el, a ki 1887-ben 2141 kilométert gyalogolt be. Az egylet versenybizottsága, legutóbb tartott ülésén Kaszás István bajnokjelöltségét érvényesnek ismerte el és küzdelmeit 1887 október havára írta ki.

Athletikai- és torna-versenyek. A szabadkai torna-egylet által 1887 aug. 15-ére hirdettet és Palicson megtartandó országos jellegű atletikai- és torna-versenyek elhalasztattak.

Távolúszás a Tiszán. Csongrádon aug. 2-án távolúszást rendeztek. Indulás délután 4¹/₂ órakor a csongrádi uszodától. Cél: a szentesi uszoda, a hova a versenyzők 6 és 7 óra közt érkezhettek. Távolság mintegy 8 klm. A verseny eredményéről részletes tudósítást még maig sem kaptunk, mi az intéző köröknek dicséretére egyáltalában nem válik.

Első nemzetközi vívó-verseny Németországban. Jul. 30-án tartották Mannheimban az első nemzetközi német vívó-versenyt, melyre hír szerint sokan jelentkeztek Ausztriából, Olaszországból, Belgiumból, Svéd- és Norvégországból. A verseny ezuttal csupán vitörre szól, a miből arra lehet következtetni, hogy a verseny keretét minél szűkebbre igyekeztek szorítani. Bécsből részt vettek a versenyen Biberhofer, Stiasny és Mellina; vezetőjük, a fővárosunkban is ösmert Hartl mester. A versenyen magyarok, valószínűleg azért, mert nálunk a vítvívás fölöttébb ritka, nem vettek részt.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

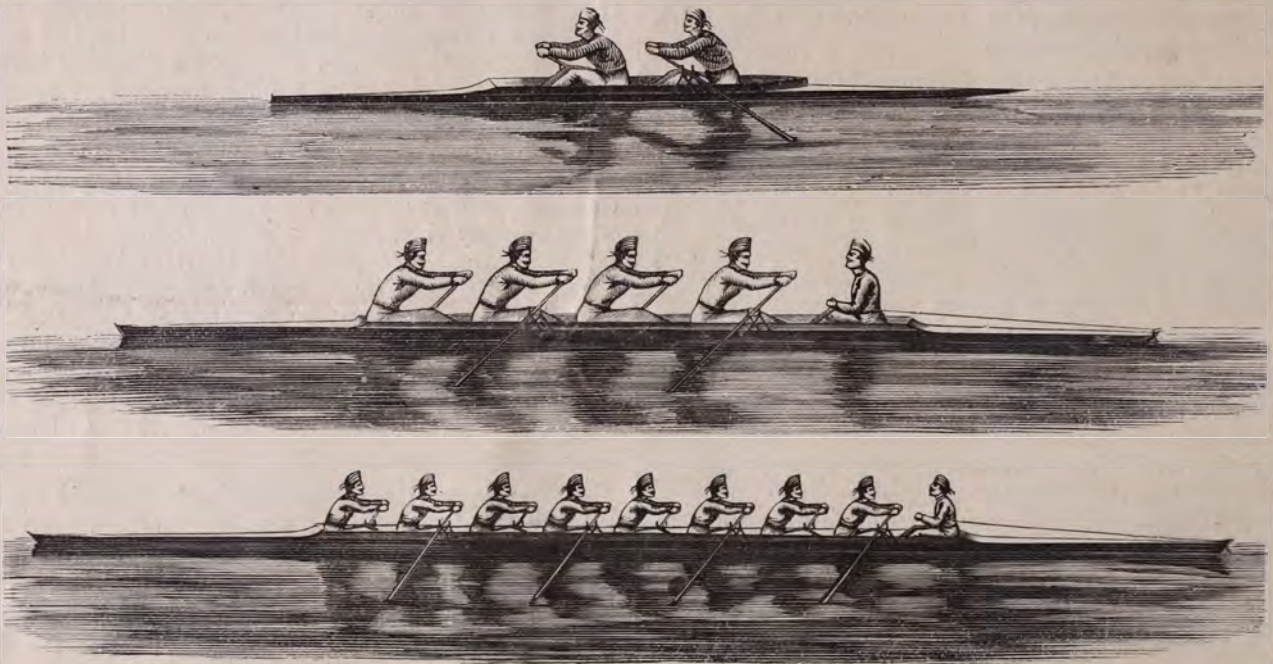
(Budapest, váczi-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikkekkel és képekkel közöl a tornázás, atletikai csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, korecsolyázás, vitorlázás, kerékkorecsolyázás, ökölvívás, gyalogolás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra,

Herkules-naptár.

Aug.	15.	A „Sz. T.-E.“ országos torna és atletikai versenyei Palicson. Nevezési zárnap augusztus 1-én.
„	21.	Berlini nemzetközi úszóverseny.
Aug.	23.	„Stefánia Yacht-Egylet“ vitorla-versenye B.-Füreden.
„	25.	„
„	27.	„
„	30.	„
Szept.	4.	Bécsi őszi velocipéd verseny. Nevez. zárnap aug. 29.
„	18.	„Az Achilles-Egylet“ Nemzetközi országúti versenyei Újvidék és Bród között. Nevezési zárnap szeptember 1-én.
Októb.	2.	Az „Achilles-Egylet“ őszi viadalai Budapesten. Nevezési zárnap szeptemb. 2-án.
Novemb.	1.	Benedek Gyula vívómester kardmérkőzései Budapesten.
„	23.	W. Beach és E. Hanlan sculler csónak-versenye Ausztráliában a világ bajnokságáért.

kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézetének.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő árakon:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama	4 „

Tartalom: Egy elhalasztott athleta verseny. P. B.-tól. — Testgyakorló és versenyterek. Kuszko Istvántól. — A „Kolozsvári Athl. Club“ őszi versenyei. — Testgyakorlás. Táncz. — A tornatanítás Magyarország iskoláiban. — Különfélek.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos péttisort 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
3. szám II. em.

Keziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmertelen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD-ES CSÓNÁK-EGYLET. AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »BALATON-EGYLET«. A »BEREGSZASZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«. A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«. A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«. A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«. »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«. AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ-ÉS TORNA-EGYESÜLET«. A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«. A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«. A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »KÖLOZSVARI ATHLETIKAI CLUB«. A »KÖLOZSVARI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«. A »KÖRNYENDI ATHLETIKAI CLUB«. A »KUNSZENTMARTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA-ÉS VÍVÓ-EGYLET«. A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«. A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »LÉVAI TORNA-ÉS VÍVÓ-EGYLET«. A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«. A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«. A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«. A »NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET«. AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«. A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«. A »PECSI ATHLETIKAI CLUB«. A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«. A »POZSONYI TORNA-EGYLET«. A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETREZET«. A »SÉLMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«. A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«. A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«. A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«. A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«. A »SZÉKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »SZEKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. A »TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«. S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR-(BICYCLE)-EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Iskolai játéktér.

Nem lehet felállítani elméletileg (de gyakorlatilag sem) egy testedző módot sem, melyről azt lehetne mondani, hogy általában a legjobb testgyakorlat. A testgyakorlat a nevelésben sem tudomány, hanem inkább a szellem játéka és a testnek munkája. Hol van most már az a testedzési mód, melyben minden lélek játékát találja; vagy legalább talál valami játékosat.

A görögök testgyakorlata bár a legtökéletesebb testeket alkotta, nekünk nem lehet ideálunk, mert szemünkben csak munkának tűnik fel. Meg kell minden nemzetnek találnia az egyéniségének megfelelő testedzési módot, mely kedélyének, vérkátának, eddigi szokásos játékaiknak, gondolkodás és érzésmódjának megfelel.

Ilyen nemzeti testgyakorlatot pedig nem lehet egyszerre kitalálni, mert ez csak hosszú idők multával fejlődik. De igen is lehet e fejlődésnek irányát kilesve, ezt elősegíteni, siettetni.

Magyar testgyakorlat még csak szóban van, de pár éve üdvös mozgalmak tanuskodnak arról, hogy mindenütt kezdik belátni, hogy a német tornázás magában még nem elég a testi üdvösségre.

E lapok már négy éve küzdenek egy a magyar nemzet lelkületének megfelelő testgyakorlati mód megállapításán, és eredményt is sikerült elérnünk, mennyiben a legmagasabb körök is magukévá tették az általunk fejtegetett eszméket.

Hanem az egész testgyakorlati nevelésnek újabb lendületet csak akkor fogunk adhatni, és a helyes irányba

akkor terelődik az ügy fejlődése, ha a már sokszor sürgötött szabadjátékszóttereket átadhatjuk a fiúk rendelkezésére.

Azt már mindenki belátja nálunk, hogy ép a szabadtéri játékoknak és természetes testmozgásoknak kell a főszerepet játszani a mi nevelési testgyakorlatunkban, mert ezeknek van multja is hazánkban és kedélyünknek is jobban megfelelnek, mint a szobai tornázás. Így hát első teendőnk volna minden iskola számára játszótér kijelölni. A további gyors fejlődése iskolai testedzésünknek bizonyítani fogja fejtegetéseink helyességét.

Minden újabb intézménynél, ha csak komolyan számba is akarunk vétetni, el nem maradhat a külföldre való hivatkozás; így hát most is fel kell említenünk, hogy az angoloknál csaknem tisztán a szabadban végzett testgyakorlatra szorítkozik a tanulók testedzése. A franciaiknál a tornázás mellett a katonai gyakorlatok és kerti játékok nagy szerepet játszanak. A németeknél pedig vagy 10 éve egymást érik a felsőbb rendeletek, melyek a játékok gyűjtése, szabályozása, iskolai játékterek, uszodák berendezésére vonatkoznak.

Aztán tekintetbe kell venni azt is, hogy nálunk a fiúk hetenként egy-két órát töltenek a testedzés céljából a mindenkor poros tornateremben, míg az angol gyermek nyáron hetenként 20—24, télen 10—15 órát tölt a játéktéren. Mit akarunk így hát mi várni a mi ifjaink testi fejlődésétől.

Legjobban megnyerjük azonban a játszótér számára a közönség rokonszenvét, ha a túlterheltség könnyítésére hivatkozunk. Hisz előbb-utóbb be kell látni

minden tanügyi férfinak, hogy a melyik gyermek valóban nem erős tehetség, vagy nem erősen kegyelt fiú, az tanulói éveit legalább is a purgatoriumba számíthatja.

De bármint is legyen a dolog az órabeosztással, a testi nevelésre időnek **kell** maradni, mert végre is élni is kell hagyni a gyermeket. A tornatermekben való tornázás pedig a legjobb esetben annyit használ, mint mennyit árt, mert a gyermek izomfejlődésével együtt romlik a tüdője az emésztő porban. Igaz, hogy a tornázás mellett erősödik a gyermek; de hisz ez a fejlődő test munkája és ezzel szemben nem kísérhetjük szemmel a csak később jelentkező tüdőbajokat.

Már valóban aggasztó a tüdőbajban elhaló ifjak száma. De meg csak menjen valaki most nyáron az uszodákba és keresve sem talál egyet 100 ifjú közül, kire örömmel lehetne nézni. Ha van is elég szép növésű ifjú, de izmot rajtuk alig látni.

Csodálkozunk, ha az iskolákból kijöve a gyermek-sereg, rakoncátlanok, pedig teste-lelke kívánja a szabadságot. Hisz az eleven gyermek bemegy 8-kor az iskolába és ettől kezdve folytonos rabságban van délig; mert óráközben sem nem kiálthat, sem nem futkározhat. Csoda-e aztán, ha kilépve az utcára nagyot kurjant és ugrik egyet, mintha fogságból szabadult volna. És valóban fogság az iskola, melynek szigorán csak a testgyakorlati szabadabb órák könnyítenek, ezt pedig csak az iskolához közel fekvő játékterek útján érhetjük el.

A játéktereken fog kifejlődni a magyar testgyakorlat, és itt fog kedvet kapni ennek üzéséhez az ifjúság, itt fog nevedezni a jövő erősebb nemzedék.

Wellington, az angolok nagy hadvezére, az etoni kollegium játéktérén jártában mondá: „itt vívtuk ki Waterloo-t”. Mily büszke lehet az angol iskola e szavakra, s mily messze vannak a mi iskoláink az ily dicsérettől. Mi talán már elértük azt, hogy a dicső (?) németek módjára pápaszemes, vékony dongájú, görbehátú, fiatal tudósokat produkáltunk, de ép, erős ifjakat csak a pusztán s nem az iskolában kereshetünk.

Hogy mind ez másképp legyen, arra nézve a törvényes intézkedések nem hiányoznak épen, mert hisz szó van a törvényben szabad játéktérről, szó van kirándulásról, játékról; de mit ér mind ez, ha csak szó marad, és az országban alig három helyen válik félig-meddig tétlé.

—ő—

Gyalogkirándulás Budapestről Gödöllőre és vissza.

(Táv 72 kilométer.)

Hüvös reggeli idő volt, midőn f. hó 7-én pontban 5 órakor elindultam a lipótvárosi basilika templomtól, hogy második körutamat megtegyem, ez egyszer a pesti oldalon. Az idő pompásan kedvezett kirándulásomnak, a mennyiben a multkori szélvihart szélszend pótolta. Utam Kőbánya felé vezetett, melyet iparkodtam minél előbb háttérben hagyni az ottani egészségtelen levegő miatt, mert megjegyzendő, kirándulásom céljai nem csupán

azok, hogy minél több vidéket lássak, hanem a mi legfőbb, hogy tiszta üde, friss levegőt szívhassak, a mit a fővárosban hiában keresnek.

Az út, a mely Kőbányán a „Belső-Jászberényi” úton folytatódik s elhalad a serfőzöde és a rákosi téglagyár mellett, meglehetősen állapotban van, de a téglagyártól kezdve egész Rákoskeresztúrig porral, kavicszal belepert, s csak Istennek köszönhetem, hogy kocikkal nem találkoztam, mert különben kószolhattam volna eleget ezen lisztfinomságú lélekölő porból. Rákos-Keresztúron az út báró Vigyázó Sándor ódon kastélya mellett vezet el. Innen Csabáig az út nagyszerű, csak nem rég renoválhatták.

Pécelre 8 óra 12 perczkor érkeztem, s miután vilásgreggelimet elköltöttem 17 percznyi időzés után Isaszeg felé tartottam, hogy ezen ütközetéről híres községet láthassam. Dombon épült csinos temploma már messziről látható. Az út Pézeltől Isaszegig egyes helyeken hegyek közé van ékelve s ennyiben emelkedő egy kevéssé. Isaszegtől Gödöllőig mezei út vezet, mely mezőket, szántóföldeket és patakat szedel. Csupán a herczeg Grassalkovich Antal által épített ú. n. gödöllői kőmalomtól kezdődik egy rendes fasoros út, az Isaszegi út.

Gödöllőn a királyi parkon keresztül menve, a fenséges királyi kastélyt tekintetem meg. A parkból kijöve az országútra tértem. Mogyoródra az út a nagy kerülőnek könyökéből indul ki s mindvégig lejtősen halad, de nagy baja az, hogy homokos. Mogyoródon szerény ebédemet végezve, 36 percznyi pihenés után Fóth felé igyekeztem.

A Fóthra gyalogló már messziről látja a híres fóthi templom két szép négyszögletes tornyát. De sokkal impozánsabban hat az emberre akkor e templom nagyszerűsége s gyönyörű fekvése, ha mellette elhalad. Utam az urasági kerten vezetett keresztül, melynek szépségeit leirni hivatottabb tollra hagyom, csak annyit említek meg, hogy a kerti tó a nagy szárazság miatt jelenleg ki van száradva. Fóthtól R.-Palotáig az út fasor közt halad s ennél fogva a délutáni tikkasztó meleget nem igen éreztem, de annál inkább R.-Palotától Budapestig, a hova délután 4 órakor érkeztem meg szerencsésen.

Ezen kirándulásomkor a pihenésre jóval kevesebb időt szántam mint máskor, mivel tapasztaltam, hogy a sok pihenés egy helyen nem tesz jót, azért úgy osztottam be ez alkalommal a pihenésre szánt időt, hogy két helyen fogok időzni, de csak egynehány perczet, s így Pécelen 17 perczet, Mogyoródon pedig 36 perczet, összesen 53 perczet pihentem.

Az egyes helyeket távolságukkal feltüntetve következő idő alatt érintettem:

Indulás Budapestről reggel 5 órakor.

1. Kőbánya	7 klm.	5 óra 50 percz
2. Rákos-Keresztúr	16 „	7 „ 6 „
3. Rákos-Csaba	21 „	7 „ 46 „
4. Pécel	24.5 „	8 „ 12 „

Pihenés Pécelen 17 percz, indulás innen 8 óra 29 perczkor.

5. Isaszeg	32 klm.	9 óra 31 perc
6. Gödöllő	41 .	10 . 48 .
7. Mogyoród	50,5 .	12 . 23 .
Pihenés 36 perc, indulás innen 12 óra 59 perc.		
8. Fóth	54 klm.	1 óra 27 perc
9. Rákospalota	64 .	2 . 50 .
10. Budapest	72 .	3 . 58 .

Tehát a 72 kilométernyi utat az 53 percnyi időzést leszámítva 10 óra 5 perc alatt hagytam hátra. Egy óra alatt átlag 7200 métert tettem. Legközelebbi utam jóval nagyobb lesz, Budapestről Dunaföldvárra, táv 91 kilométer, de ezt már Balogh Dezső barátommal fogom megtenni.

Budapest, 1887 augusztus 8-án.

WURFER LAJOS.

Testgyakorlás. Táncz.

(Vége.)

Miben áll e jelentőség?

A test könnyedséget, hajlékonyságot, s a mozgásban kifejezhető szép iránt finom érzéket főképp az által nyer, ha a gyermek a zene által szabályozott és a szép törvényei szerint rendszerbe hozott mozgásokban minél korábban s minél huzamosabban gyakoroltatik. Ez a kedélyt derültségben, a testet üdeségben tartja. A testmozgás az ütem, a rhythmus által nemcsak széppé lesz, hanem abban bizonyos jellemző kifejezést nyer, így az élénkség, komolyság, csinosság, méltóság, déleztség stb. Hogy azonban a mozgásnak ezen aesthetikai erejét fokozzuk, zenével kell kísérenünk, melynek ütemes rhythmusa annak ütemes rhythmusával összhangzik. A hatás ezáltal hasonlíthatatlanul nagyobb, mert a hallás sokkal élesebben fogja fel a mértékességet, mint a szem. Ekként a táncz épúgy lehet művészet, mint akármily más kedélykifejezési mód, sőt a művészet többi ágai fölött melyeknek termékeit csak a szem, vagy a hallás, szóval pusztán szemlélés által élvezhetjük, a táncz az énekkel együtt azon előnye van, hogy gyakorolható is; és magára a gyakorlóra rendkívül erősen hat. Ezért jegyzi meg a táncz hatására Jean Paul élezesen, hogy a nők, mint ismeretes, nem tudnak futni, hanem csak tánczolni s egy pár mértöldnyi utat, ha az út két felén faszor helyett az Anglaise-hez felállított férfi-sor volna, könnyebben megtennének tánczolván, mint gyalogolva. *) A tánczolás kétség kívül a gyermekre és felnőttre igen élénken hat. Azonban a gyermeknél ne legyen tisztán élvezet; nem szabad annak lennie, mert különben megszűnt az érdektelen tetszés erejével hatni.

*

Az aesth. nevelés az egyetemes nevelésnek nem időhöz, nem tantárgyokhoz kötött ága lévén, ha valahol, úgy itt elmondható, hogy első tényező maga az oktató, vagy nevelő. Az ő szent kötelessége a művészet szere-

*) Jean Paul Levaue 56. §.

tetét tanítványai lelkébe önteni. Ha ő maga érzi annak magasztosságát, soha nem fog a szép művekről tanítványai előtt közönnnyel szólni. Az igazi lelkesültség hangja mindig talál utat a növendék szívéhez. A tanító meleg érdeklődése, igazi lelkesültsége a művészetek iránt érdeket kelt még a kérgesebb kedélyűekben is s alig sejtethető szép eredmények csiráivá lehet; mert a szikra idő és alkalom adtán ép oly hatalmasan lángolhat fel, mint a legfogékonyabb lelkűekben. A művészet szeretete kiragad a mindennapiság köréből; elfelejteti az anyagi élet durvaságait; olyan eszmevilágot teremt, melytől megválni soha sem kívánunk; mely szüntelen foglalkoztat s mely foglalkozás a szellemi felüdülésnek az emberhez legméltóbb neme. Ha hivatásunk csakugyan a boldogság, akkor ez a jövő életben sem lehet egyéb, mint a szépben való gyönyörködés. Az élvezetek más nemei annyira röghöz kötnek, erőinket annyira kimerítik, hogy midőn látszólag élvezünk, valóban csak a kínos órák számát szaporítjuk és a lét örömeinek szánt percek számát kevesbítjük.

Lelki és testi erőnk kifejtésére hatalmasabb ösztönző, mint a szép iránti benső vonzódás, nem létezik. A haszon, jutalom, elismerés legjobb esetben is ideig-óráig hatnak, addig míg elértük. Mivel pedig lényünk úgy van alkotva, hogy a jelen, a valóság, a birtokunkban levő vagy éppen nem vagy felette rövid időre elégít ki, sőt mivel az elért siker legtöbbször olyan vágyakat kelt, melyek elérésére erőnk gyenge: a testi vagy anyagi élvezet csak kínos érzet szülője lesz. A mit birni vágyunk, soha el nem érhetjük, mert a képzelt kép még nagyobb arányban növekszik, mint az alapjául szolgáló valóság; minél magasabbra hágunk ennek lépcsőin, annál messzebb látjuk magunkat amattól. A szép azonban érdektelen tetszés; ezért nem szűnik meg hatni soha. Azon birtokvágy, mit a szép iránt érzünk, midőn ahhoz emelkedni, avval egyesülni óhajtunk, egészen másnemű. A szép elhasználatlan, elévülhetetlen, teljesen közös és bárki által megközelíthető, élvezhető; sőt élvezetünk éppen növekedik, ha látjuk, hogy a szép másokban is hasonló gyönyört kelt, mert ebben saját érzésünk mását és igazolását találjuk fel.

Ebben rejlik a szép elmulthatatlan uralma.

DR. GERECEZÉ PÉTER.

Az elhalasztott verseny.

A szabadkai torna-egyletnek versenyt halasztó határozatát mult számunkban, hogy helyesen itéltük el, tanúságul szolgál az alábbi levél is, melyet egész terjedelmében közlünk:

Kedves Szerkesztő Barátom!

Junius 26-án küldtem el a t. „Szabadkai Torna-Egylet“ t. választmányának ajánlott levelemet, mely az ismert kihívást és bajnokjelöltségemet illető kérelmemet tartalmazta. Azt hittem, ez a felhívás mindenestre némi élénkebb mozgalmat fog előidézni a sport kedvelőinél. Sajnos, hogy ez egyszer egy régen fenálló egylet az, mely

nem akarja e küzdelmeket pártolni, mert különben nem tudnám magamnak megmagyarázni azon kvalifikálatlan eljárást, mely szerint a „Sz. T.-E.“ igen t. választmánya mai napig sem találta érdemesnek levelemre választ küldeni. Lám így bánnak nálunk oly sportkedvelővel, ki néhány száz kilométernyi utat sem sajnálna erős, érdekes küzdelmek miatt utazni, ki erőltetett szellemi teendői közepette sem felejt el kedves sportját. Vagy talán bántotta a „Sz. T. E.“ t. tagjait, hogy idegen viszi el a bajnokságot? Jó, tehát az idén nem megyek fel Szabadkára, legyen meg akaratjuk! De végtelenül sajnálom, hogy a „Sz. T.-E.“ az erkölcsi sülyedés oly fokára jutott, hol a társadalmi illemszabályok legprimitívjeit sem ösmerik többé, hol egy a sportját mindig szerető küzdőt kényszerítenek lelépni azon küzdőtől, hol mindig örömmel jelent meg és mindig odaadással küzdött. Az egyetnek minél gyorsabb javulást kívánok.

Pola, 1887 augusztus 5-én.

A viziontlátásig barátod

SCHWANDA GUSZTÁV.

A „Golf“ labdajáték.

(Képpel.)

E régi angol játék (lásd a mellékelt ábrát) állítólag az ő angol-szász „kolb“ (vagyis: bunkó) szótól kölcsönözi nevét; úgy Angliában, mint Skóthóban üzetik

Igen tágas játszótérre igényel, a mennyiben bizonyos, sokszor $\frac{1}{4}$ mértföldnyi távban egymástól kis lyukak ásatnak, s feladat a labdát egy lyukból a másikba hajtani, még pedig a lehető legkevesebb lökással. A Golfra használt ütő vagy verő nem egyéb egy alól meghajtott bot vagy bunkónál, melyhez egy másik, alul kanálformára kivájt gördítő is járul. Ez utóbbi a labdának a lyukból való kiszédésére szolgál. A bot vagy gördítő 4 láb hosszú; nyele 1 hüvelyk átmérője. Alsó, meghajtott vége 45 foknyi szögletet képez a nyéllal, s ólommal van töltve.

A labda most mindig mézgeből készül; csak $1\frac{3}{4}$ hüv. átmérőjű, s fehérre van festve; súlya 30 drachma.

A lyukak 4 hüvelyk átmérővel bírnak.

A Golfot ketten vagy négyen játszhatják. Két pártra oszlanak, mindegyik egy-egy labdával.

A első gördítés megkönnyítésére szabad a labdát

kissé emelkedett vagy másképen, kényelmesen elérhető helyre fektetni. Ezután azonban a labda azon pontról veendő el, a hol megállapodott.

Csak azon ütések számíttatnak, melyek az ellenfél ütéseit fölülmulják.

E játék nem nagyon elterjedt.

Hazai labdajátékaink ismerőjét a Golf talán egy kisebb mérvű, de hasonló alapeszméjű játéokra emlékezteti, a csülköstre, mely több vidéken üzetik. M.

A horgászatról.

(A horgászat mint sport — A halkimelés. — Horgászati idő és hely. — A horogról és a pálezáról. — Elővigyázat. — A halak etetése. — A természetes és műcsalétek. — Gilisztatényészés — A horog kivétele és kihúzása.)

Sokan abban a téves véleményben vannak, hogy horoggal fogni halat vajmi kevés ügyességet és rákésztülést igénylő dolog, mivel hogy gyermekek is foghatnak halat játékhorgojukkal. Valójában azonban a tizedik horgászó egyént sem mondhatni jó halászonak. Megtörténhetik, hogy pusztán véletlenségből, az ügyetlenül kezelt horogra is ráakad némelykor hal, de ez esetekben a hal mintegy önmaga fogja meg magát. A horgászashoz bizonyos kézi ügyesség, higgadtság, eltökéltség és lélekjelenlét is szükséges, nem csupán jó eszközök és alkalmas haldús hely. A hozzá értő egyénnek a horgászás nemcsak hasznos, hanem szórakoztató kellemes mulatságot is ad.

Sekély vizekben apró cigány-halakra horgászás még nem elégíthet ki egy szenvedélyes, kedvtelésből halászó egyént. Hálóval fogni halat, szintén nem képezheti fő ambícióját egy sportból halászonak. Horoggal halászni nagyobb vizekben, nagyobb halakra! Ez ad valódi élvezet mellett komoly munkát, ez válhat könnyen szenvedélyszerű kellemes és hasznos sport-mulatsággá.

Ha valaki valamely tó, folyóvíz, vagy épen tenger partján állandóan horgászhat bizonyos időszakokban, az ne sajnálja idejét erre fordítani. Fáradtságának jutalmát bizonyára meg fogja találni egészségének javításában is a hasznon kívül.

A horgászásnak és általában a halászásnak is megvannak szabályai, melyeket figyelembe kell vennie annak, a ki nem akar oktalan halpusztító számba jönni. A halászatnak is pár hónapon át szünetelnie kell. Az osztrigák is azért pusztulnak ki egyes vidékeken, mivel azt hitték, nagy a tenger, nevel az a végtelenségig, lehet szünet nélkül halászni. Pedig még a helyváltoztató halakra nézve is igen észrevehető az embereknek falánk irtóháborúja. A halak kimelési ideje kétféle lehet, egyik azon időpont, melyben a tengeri halak tömegesen behúzódnak az édes vizekbe lerakni ikráikat, a másik pedig azon 2—3 hónap, a melyben a halászás fárasztó és a halétel nem egészséges.

Rendszeres halászás horoggal tehát legezélszerűbb, ha április hónapban veszi kezdetét, július—augusztus hónapokban már gyengébben, szeptember—októberben a hal álladéka-hoz mérten történik a horgászás.

Legsikeresebb a korán reggel horgászás, mert akkor még a halak éhesek, falánkak, délután már lomhák arra, hogy igen kapjanak a csalétek után. Tanácsos a tervbe vett halászati napot megelőző napon kevés olyeledelt vetni a vízbe, a minő csalétek a horogra fog tetetni. Ha pedig nem tudatik az azon vidéken tartózkodó

halak kedvencz eledele, egy-kettőt ki kell fogni és megnezni bensejükben, minő fajú férgek vagy legyekkel táplálkoznak leginkább.

A szerint, a minő fajta és nagyságú halakra horgászunk, olyan megfelelő szerkezetű legyen a készülék is. Altalában most már a kisebb fajta halakhoz is oly horgászó készüléket használnak, melynek hosszú zsinórja messze kivethető és a pálcza végén karikán és csigán húzódik át; azonban jól használható az egyszerű készülék is.

Jó halászó hely az, hol a víz sodra nem nagy, kis öbölfele beszögelés, hol a part lankás, fővenyes, tiszta és van egy-két árnyat adó fa, mert a halak kedvvel tartózkodnak ott. A vízfeneékből és a parton is a nádak, cserjék kiirtandók. Ismerni kell jól a víz mélységét is, mert a horgoknak a fenéket érinteni nem kell, viszont attól egy-két lábna magasabban se járjon, ha nagy halakra horgászunk. Tehát ezen okból is jobb a csigával ellátott horgászó pálcza, mert a halakat elriasztja a pálczának gyakori mozgatása, a mélyben halászáshoz pedig szükséges a horgoknak mozgatása, mert a családokhoz így hamarabb kap a nagy hal.

A kisebb halak fogásához a horgoknak nem kell mélyebbre ereszkedni, tehát itt a zsinórra, a horoghoz 2-4 lábnyira, vízben úszó parafa alkalmazandó, vagy pedig lehető hosszú pálczával, forgattyúval és hosszú sima selyemzsinórral bíró készülék legyen. Ha nagy halak ritkán tévednek horgászó helyünkre, táplálékkal kell lassanként oda csalogatni, és nem zavarni horgászással őket pár hétig, mert egy megszokott és esetleg elszabadult nagy hal felzúdíítja a többieket is és sok ideig kerülni fogják azon helyet. Tanácsos tehát némelykor a vízbe dobálni főtt burgonyát, cseresznyét, gilisztát, mézeskalácsot, fehér kenyér belét vagy kevés apróra vagdalt csibebélt és több e félet, azonban a horgászó napot megelőzőleg nem szabad őket igen jól lakatni. Minél apróbbak és nagyobb számúak a jelenlevő halak, annál kevésbbé szükséges megválogatni csalogató eledelőket; minél nagyobbak és kevesebb számúak az ott tartózkodó halak, annál inkább kell inkább szerint való csalétekkel oda szoktatni és köztük horgászni.

Minden hal vaktában pillanatra szájába kap majd minden vízbe eső vagy abban uszkáló anyagdarabkát, és azt lenyeli, ha ínye szerint való, vagy ellenesetben kiköpi azonnal. Ezt jól tudnia kell minden horgászonak, mert e szerint akár egy rongydarabot is akaszthat horgára, csak jó éles látása legyen kilesni a kellő pillanatot, mikor kell kis félrehúzással beékelteni a horgot a hal szájába. Természetesen legbiztosabb a fogás akkor, ha a hal a bekapott falatot a horoggal együtt le is nyeli: tehát oly csalétket kell tenni a horogra, a mit a halak már alakjoknál és színöknél fogva is jó eledelnek azonnal felismerjenek és le is nyeljenek. Ilyen eledel a ragadozó halak számára a kisebb halak, a nem ragadozóknak a férgek, bogarak.

A ragadozó halak számára a horogra rendszeren a következő apróbb halak tüzetnek: az apró hering, a görögöcse, dévér-ponty, egri ponty és kis dobancs. Azért ezek, mert ezek bírnak legszívósabb és fürgébb étellel. Ugyanis a gyengébb természetű kis halak hamar belebetegesnek vagy belevesznek abba a kinzásfélébe, a melylyel jár a horogra illesztetésük és a gyakori levegőre hozataluk. Az élő halak kettős horogra tüzetnek hátuszonyuk tövével fogva, de ne mélyen a húsba, mert ez által veszítik elevenségöket, és így kevésbbé kapósak a nagyok előtt. Ha azonban éppen nincs kéznél eleven hal,

megteszi a szolgálatot egy döglött is, ha ügyesen tudjuk mozgatni a zsinórnak finom húzkodásával. A döglött halat úgy tűzzük a kettős horogra, hogy a horog nyelét a kopolyáján és száján áthúzzuk, a horgok két ágát pedig bemélyesztjük középtestébe; vagy pedig az egyszerű horogra pár szál összefont lószört vagy selyemzsinórt kötünk, azt tüvel áthúzzuk a döglött hal testhosszán, a száján be és farkuszonyánál ki, úgy hogy a horognak csak a két ága látszik kevésbé a hal fejénél két oldalt. Lehet egy halvégdarabba is rejteni a horgot, de kevés ólomtúlyt kell ráforrasztani a horog nyelére, mely a hal teste közepébe jő. Ha azonban döglött halra sem tehetünk könnyen szert, akkor kell készletben lenni egy pár mesterségesen utánczott műhalacsának, melyek rendszeren gumiból készíttetnek, de van ezüzből is, sőt aranyozott ércből is, a csillámló fénye végett. Ilyen műhalakkal könnyen lehet fogni különösen a süllöt és sügért, már bajosabban a csukát. Ezen műhalakba már készen bele van illesztve vagy forrasztva a horog, ólomnehezékekkel és kissé görbült alakkal bírnak, hogy kevés mozgatásra is fürgén mozogjanak vagy Archimedes-csavarszerűleg forogjanak; nagyságuk 1-2 hüvelyknyi, melylyel rendszeren 2-3 fontos halak fogatnak. A műhalakkal horgászás annyiban különbözik a más családokkal való horgászástól, hogy itt a zsinórt folyton feszítlen kell tartani és jobbra-balra lassan húzkodni, a vízbe vetéskor ügyelni kell, hogy ne nagyon csapja meg a víz felületét.

A nem ragadozó halak fogásához a horogra tűzni legzezszerűbb a földi gilisztát. Ilyeneket lehet könnyen tenyészteni is, fél méternyi magasan hordott korhadt növényi hulladék és földkeveréket kell konyhai moslékkal locsolgatni, zöldségféleket rádobálni. Az itt szaporodott gilisztákat használat előtt pár napig nyirkos, de nem vizes moszat közé, ezután száraz, tiszta (mosott) moszat közé kell tenni, a hol szép, átlátszó testükké lesznek. Párisban is több francia és angol városban rendszeren kereskedésképen tenyésztnek nagyban ily gilisztákat. Horgászáskor dobozban, moha között kell hordozni. Lehet azonban kitünően használni családok gyanánt a csirke belét és galamb belét is a nagyobb halaknál, így a nehéz rózsahal és dobancs szívesen kapuak utána. Míg a kisebbek inkább a bogarak, a legyek után kapnak. Itt is előbbre kell helyezni az élő csalétket az élettelemmel, emezt ismét a hamis csalétekkel. Daczára annak, hogy a családásig híven utánczott rovarokat, legyeket lehet már horogra tűzötten beszerezni, mégis többre becsülendők a valódi családok, de amazokból is legyen mindig kéznél több különféle példány. Különösen tavasszal és viharos, borús időben a nagyobb és sötétebb színű műrovarok használhatók sikeresebben, nyáron a kisebbek és világos színűek. Fekete, szürke, barna és vörös színűek ezen csinált rovarok. Ha éppen szárnynélküli is egy-kettő, az nem baj, mert rendszeren nem sokat vizsgálgatják a halak, hanem a mint könnyedén a vízre vettetik, azonnal utána kapnak, vagy a víz alatt gyors úzás közben kapják el, ha t. i. nagyjában és fő színében hasonlít azon rovarfajhoz, melyet azon vidéken gyakrabban találnak és kedvelnek a halak.

A horgoknak a vízbe vetésénél elővigyázónak kell lenni, ne történjék az zajjal, se erős testmozgással, inkább csak a kezesuklónak erejével. A vízfeneéknél mélyben halászáskor a horgászó botot a bal hónalj alá kell venni, a zsinór közepét a bal kézben kell könnyedén tartani, míg a jobb kéz a zsinórt vége felé fogja meg és ingaszerű mozgással hintáztatja a horgot, így veti ki lehető távolra, akkor a bal kéz is gyorsan utána eresztí a zsinórt teljes hosszában. A víz felszínéhez közel kívánt halászáskor a

horgászó botot mint ostort használjuk, csak lehetőleg itt is kevés testmozgással kell messze kivetni a horgot.

A gyakorlott szemű halásznak rövid két másodperc elég arra, hogy meggyőződjék, minő kicsiny vagy nagy hal kerülgeti a horgot, és a szerint kevésbé vagy jobban feszítve tartja és vezeti a zsinórt. Mindaddig, míg egy hal meg nem ragadta a horgot, mintegy inceskedőleg kell ügyesen simán földre mozdíthatni a csalétket a közelben úszkáló hal elől. A mélyben halászásnál is időközönként simán kell húzogatni a horgot fel. Ha nem kapott hozzája hal a mozgatósi és várakozási kísérletre sem, a horog kiemelendő és közelben más helyen vetendő ki ismét. Helytelen horgászás az, ha csak úgy hamarjában dobáljuk és kapkodjuk ki a horgot és untalan más helyen próbálunk szerencsét. Inkább kevesebbszer vetni ki a horgot, ritkábban változtatni a helyet, és pontos megfigyeléssel a kéznek finom munkájával horgászni. Úgy kell a vízparton állni vagy ülni, hogy a test árnyéka ne vetődjék a vízre. Horgászás előtt a zsinórt puhává kell tenni vízbe áztatással.

Ha látjuk vagy kezünkkel érezzük, hogy egy hal megragadta a horgot, azon pillanattal kezdetét veszi a hallal küzködés. Ha kisebb hallal van dolgunk, még akkor sem helyes eljárás rögtön kirántva kísérteni meg a birtokba ejtést, mert a horog ilyenkor még csak a szájszélek egyikébe hatolva, az előbb kiszakítja, mint vele együtt a halat kihozza. Különben ha az első pillanatban a megfogott hal rögtön a víz színére jön ficzánkodni, ez annak a jele, hogy csak könnyedén van a hal megsértve. Ilyenkor jobb a zsinórt kissé nekiereszteni és némelykor vigyázva lassan a vízben a part felé húzgatni. A mint kezd alább hagyni a ficzánkolással, mind jobban kell feszíteni a zsinórt is; ha így sem szabadul le a horogról a hal, akkor egy erővel gyors húzással (tehát nem rántással) ki kell emelni a vízből és a levegőben ívben kivetni a partra. Ha pedig a horogra akadt hal gyorsan a mélyre húzódik, hogy a másik pillanatban nagy erővel ismét a felszínre törjön, ez annak a jele, hogy a horog a hal testébe erősen befészkelődni kezdett. Ezen esetben már inkább lehet gyors húzással azonnal partra vetni a halat, ha t. i. kicsiny a hal.

Ha a horogra került hal nagyobb fajta, minden esetekben előbb a vízben kell kábulttá tenni és csak azután partra húzni. Ez úgy történik, hogy először nem fejtünk ki nagy ellentállást, hagyjuk a halat örült száguldozásában le és föl törtetni, csak egészen vízfenékgig ne bocsássuk, mert ott könnyen ledörzsölhetné magáról a még tán nem eléggé mélyen fekvő horgot. Különösen a nagyobb pisztráng és a tomolykó szokott megfogatása alkalmával még a vízből is ki- és 'elszökdelni, ilyenkor gyakran összekuszalódik a zsinór is, ezért csak utána kell azt eresztetni, de időnként hol jobbra, hol balra meg-meg kell húzkodni a zsinórt, melyet perczről-perczre feszesebben tartunk, ilyenkor minden ideges rángatás, vagy időelőtti kirántás azt eredményezi, hogy a hal testsúlyával és ellentállási erejével nem bír mérközni eszközünk, és vagy a bot törik, vagy a zsinór szakad, vagy a hal súlyosan sértve, esetleg a horoggal együtt eltűnik. Míg ellenben a legerőteljesebb halat is ki lehet fárasztani és tökéletesen elkábítani a 3—4 percnyi fokozatos küzködéssel. Csodálatosnak tűnik fel sokak előtt, hogy azon pár percnyi roppant vergődés után egyszerre csak oldalára dőlve, magára teljes tehetlenül a felszínen marad a fogoly hal és egész kényelemmel lehet most a partra vetni. Ennek magyarázata az, hogy az erősen vergődő hal a szájában, vagy esetleg a gyomrában levő horog

miatt, és a zsinórnak mindig erősebb ide és oda feszítése következtében a száj nem csukódhatván be a rendes időközökben, több víz tódul a szájba, mint mennyi a kopolyúkon át kilövehetnék ennek normalis működése mellett. Rendellenesség állván be a légzési tolyamatban, a hal végre mintegy fulladási kábultságba esik, melyből csak akkor ébred fel azonnal, midőn a levegőre, a partra kivettetett. Tehát a parton még egy utolsó küzdelem támad hal és halász között, a hol szintén nem esekély megfontolt, de itt már gyors tevékenységet kell kifejteni, hogy a hal erős ficzánkódásai közben újból vízbe ne kerüljön, a mely esetben aztán ugyanezen helyen jó időre hasztalan lenne minden horgászási kísérlet, míg ellen esetben a horgászó egyént teljesen áthatja azon kimagyarázhatlan szenvedélynek gyönyöre, mi az üldözött zsákmánynak küzdésteljes birtokbaejtésével.

„K. S. N.“

Jó tanácsok törvívök számára.

Gróf VAY LAJOS-tól

Azon esetben, ha ellenfelünk részére szúrunk anélkül, hogy magunkat biztosítanók, mindketten találya lehetünk. Ez a mennyire csak lehet, elkerülendő, a mi az által történik, hogy szúrás alatt törünk markolatát ellenfelünk pengéje felé nyomjuk, a mitől ez testünkől el lesz térítve. Ezen nyomás által biztosítjuk magunkat és elzárjuk szúrvonalunkat, vagyis zárás által biztosítunk. A biztosításról egyebiránt, még alább a részletes leírásoknál bővebben lesz szó.

A kötés által nyert támaszsal ellenfelünkkel mintegy folytonos érzést tartunk fenn. Ezen érzés által ellenfelünk legesekélyebb mozdulatára is hamarabb leszünk figyelmeztetve, mint szemünk által.

Minden mozdulatot kell, hogy tökéletesen ujjaink segítségével kormányozhassunk. Így pl. a cseleket úgy kell begyakorolni, hogy egyedül csak ujjaink segítségével tehessük meg, mert csak így lehetséges azokat kis mozdulattal véghez vinni és csak így fejthetjük ki a kellő gyorsaságot.

A biztonságnak a vívásnál karöltve kell járni a gyorsasággal, mert úgy az egyik mint a másik magában vajmi keveset ér. Akár mily gyors is valaki mozdulatával, ha sem a védek, sem szúrásai nem biztosak, sohasem fog valami nagy eredményt elérni. Ellenkezőleg ha valaki biztosan szúr és véd is, de mindennel elkésik bizony baj lehet. Mindakettőt, úgy a biztosságot, mint a gyorsaságot a gyakorlat adja meg. Naturalistáknál természetből fogva meglehet a gyorsaság, de a biztosság csak alapos képzettség mellett lehet meg.

Hogy biztosságra tehessünk szert, legjobb céltáblákat felállítani s azokon minden állásból a szúrásokat begyakorolni. A céltábla körülbelül egy araszt átmérőjű kerek párna, szarvasbőrrel bevonva s lószőrrel kitömve, közepén egy négy krajezár nagyságú vörös posztó célponttal. Ez mell közép magasságban a falra ragasztatik,

(Vége köv.)

A tornatanítás Magyarország iskoláiban.

E rovatunkban a tornatanítás állapotát ismertetjük az ország összes tanintézteiben, ezeknek évi „Értesítő“-i után.

Az iglói ágost. hitv. evang. főgymnasiumban a tornatanítást Scherman Samu vezette, a tanítványok száma 426 volt, az oktatás szabályszerűen tartatott, bővebb felvilágosítást nem találtunk az évi értesítőben.

A trencsényi kir. kath. főgymnasium évi értesítője, melyet Rappensberger Vilmos állított össze ügyesen, a tornaoktatásra nézve tudatja, hogy az I.—III. osztályban Munkácsy Elek, a IV.—VIII. osztályban Muszkalay vezette az oktatást. A tananyag az első három osztályban ez volt: Szabad- és rendgyakorlatok katonai állás-, járás- és fordulatokkal. Bot- és kötélgyakorlatok. Táv- és magasugrások, ugrások bakon és lovon. Mászások rudakon és kötélén. Gyakorlatok párhuzamosan, nyújtón, létrán, és súlyokkal. Tavaszszal a szabadban tornajátékok. Heti 2 óra. A többiben szabad- és rendgyakorlatok sorban és szakaszban, szerygyakorlatok.

A u.-szaloutai négy osztályú gymnasium évi értesítőjéből közöljük a testgyakorlati oktatásra vonatkozólag, hogy azt Kozma Zsigmond vezette az összes osztályokban. Tananyag az I.—II. osztályban. Heti 2 óra. I. Rendgyakorlatok, II. szabadgyakorlatok, III. szerygyakorlatok: alapgyakorlatok a nyújtón, korláton, gyűrűhintán; magas- és távugrások, mászás függélyes póznán. IV. Tornajátékok közül a labdázás. A III—VI. osztályban. Heti 2 óra. I. Rendgyakorlatok a m. kir. honvédségi „Gyakorlati szabályzat szerint, II. szabadgyakorlatok, III. szerygyakorlatok a nyújtón, korláton, gyűrűhintán, lovon; magas- és távugrások helyből és iramodással; mászás. IV. Tornajátékok közül a labdázás.

A pancsovai m. kir. áll. polg. fiúiskolában a tornaoktatást Barbierik Titus vezette, az összes osztályokban a menet, rend és szerygyakorlatok voltak tananyagul felvéve.

A miskolci kir. kath. gymnasiumban a tornát Jablonszky Flóris, a természetrajz, természettan és torna tanára tanította. Az első osztályban bevégzett tananyag: Rendgyakorlatok: sorakozások, fordulatok, fejlődések rendekbe és kettős rendekbe, kanyarodások, menet arc- és oldalsorban, ellenvonulás 4-es sorokba. Szabadgyakorlatok: fej-, kéz-, törzs- és lábgyakorlatok lassu, közönséges és gyors ütemben. A szereken való gyakorlatoknak egyszerűbb alakjai változatos és fokozatos sorrendben, különös tekintettel a test egyenletes és minden oldalú fejlődésére. Négy kirándulás, összekötve kitartó járással és tornajátékokkal.

A második osztályban ugyanazon tananyag mint az első osztályban, sőt a harmadik és negyedik osztály tornázását is csak így tünteti fel az értesítő.

A keszthelyi kir. kath. gymnasium négy osztályában a tornát Banyai Károly elemi iskolai tanító tanítja osztályonként 2 órában. Az értesítő így emlékszik meg a tananyagról: Szabad- és rendgyakorlatok. Eszközön s eszközökkel való gyakorlatok. Minden egyes órában a tanulók egész teste igénybe vétetik.

A beszteczebányai kir. állami felsőbb leányiskolában a tornát Groó G. Lajos elemi iskolai tanító tanította mind a négy osztályban heti 6 órán. Az órában felügyelőkép mindig jelen volt egy tanítónő is. Tananyag: I. osztály. Oldal- és arczor alakítása, sorakozás,

igazodás, sornytítás, sorzárás, kettős és négyes sorok alakítása; fordulatok helyben; körvonulás, ellenvonulás; állások, alapállás, zárállás, lépállás, mérállás, sarokállás; egyszerű kargyakorlatok, karemelés, karlóbálás, karkulcsolás, karhajlítás; törzshajlítás, törzsforgatás; természetes járás, kis és gyors lépésben, járás utánlépéssel, lábujjállással, járás harmaslépéssel, forgó- ringólépéssel; hintajárással; skót szökkenés; ugrások helyben, ugrások irammal, ugrások fordulattal; a gyűrűhintán gyakorlatok kifeszített függésben, hintázás; gyakorlatok a vízszintes létrán, gyakorlatok a rövid és hosszú lengő kötéllel; labdajáték, tornajáték.

II. osztály. Az első osztály tananyaga mellett: Kanyarodások kettős és négyes sorokkal; ellenvonulás, kigyó és csigavonulás; körjárat; kettős és négyes sorokba való fejlődés járásközben; összetett szabadgyakorlatok, szabadgyakorlatok fabotokkal; törzshajlítások és törzsforgatások a kar működése mellett; lépések, szökkenő hármas- és ringólépés, lábkeresztlépés; hintajárással fordulatokkal, járás összekötött sorokban; ringó szökdelet; füzérgyakorlatok; ugrások helyben és helyből, fordulattal, irammal ugrómérczén; gyakorlatok a gyűrűhintán; fejhuzódás, hintázás előre, hátra; vízszintes létrán; oldalt és hátrafüggeszkedés a kapocsfán és fokokon; gyakorlatok a rövid és hosszú lengőkötéllel; labdajáték a labdakosárral, tornajáték.

III. osztály. Az I. és II. osztály tananyagának folytonos gyakorlása mellett: Kettős és négyes sorok alakítása menetközben; kanyarodások arc-, oldal-, kettős és négyes sorokból; járással összekötve fej-, kar- és törzsgyakorlatokkal; műjárással énekekkel összekötve; füzérgyakorlatok, gyakorlatok fabotokkal; ugrások az ugrómérczén, rövid és hosszú lengőkötéllel; gyakorlatok a gyűrűhintán: körzés, lóbálás; gyakorlatok a vízszintes létrán: tovahaladás a létra oldalfáján, a fokokon, függeszkedés lóbálással előre és oldalt, függéscsere; labdajáték, tornajáték. A torna a IV. osztályban fakultatív tantárgy. Ezen osztály növendékei a III-ik osztály növendékeivel együtt tornáztak, a miért is az osztály tananyaga azonos a III. osztály tananyagával.

K ü l ö n f é l é k .

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

A „Hunnia“ csónakázó-egylet leégett épülete helyén már épül az új csónakda, csak hogy nem úgy mint azt a tagok óhajtották, marad némi kis változtatással a régi minden. Az illetékes hatóság a Porzolt Ernő budapesti műépítész és vállalkozó által készített, az egylet igazgató választmánya tetszésével találkozó, emeletes épület felépítését nem engedélyezte, minthogy a felső rakparthoz arányított, régebben meghatározott magas-

ságot meghaladta. Felette kár, hogy e esinos és kényelmes csónakda helyett ismét csak a régi épülhet fel. Az egyleti helyiségen serényen dolgoznak, s e hó közepéig teljesen készen is lesz.

A Niagara átúszására legujabban magyar ember vállalkozik. Szobták Gyula hírneves úszó, kinek bravour-jairól angol sport-lapok többször megemlékeztek, mint londoni levelezőnk írja, július 31-én kelt hajóra, hogy a Niagarát átúszsza. A vállalattal járó költségeket a T. O. Almaine and Co. gazdag londoni bankárczég viseli.

A csongrádi távúszás. Mult számunkban említettük, hogy folyó hó 2-án úszó-verseny volt Csongrádon, az eredményről az alábbiakban adunk számot. A versenyzőknek 8 kilométer távolságot kellett úszniuk a Tiszán. Mind az öt versenyző mindvégig kitartott, és pedig Toek Árpád 2 óra 5 percz, Füstý Sándor 2 óra 8 p., Holzer Adolf 2 óra 10 p., Hacker Mátyás 2 óra 33 p., Halász Ignác 2 óra 34 perczig úszott. A verseny győztesét a csongrádi hölgyek virágbokré-tával tüntették ki. A verseny alkalmából este társas vacsorát rendeztek, a mit táncmulatság követett.

Herkules-naptár.

Aug.	21.	Berlini nemzetközi úszóverseny.
"	23.	„Stefánia Yacht-Egylet“ vitorla-versenye B.Füreden.
"	25.	" " " "
"	27.	" " " "
"	30.	" " " "
Szept.	4.	Bécsi őszi velocipéd verseny. Nevez. zárnap aug. 29.
"	18.	„Az Achilles-Egylet“ Nemzetközi országúti versenyei Újvidék és Bród között. Nevezési zárnap szeptember 1-én.
Októb.	2.	Az „Achilles-Egylet“ őszi viadalai Budapesten. Nevezési zárnap szeptemb. 2-án.
Novemb.	1.	Benedek Gyula vívómester kardmérkőzései Budapesten.
"	23.	W. Beach és E. Hanlan sculler csónak-versenye Ausztráliában a világ bajnokságáért.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest. váczí-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató czikkeket és képeket közöl a tornázás, atletikai

csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, koresolyázás, vitorlázás, kerékkoresolyázás, ökölvívás, gyaloglás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézetének.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még né-

hány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
" " 1885-iki " " " "	8 " "
" " 1886-iki félelvi folyama	4 " "

Tartalom: Iskolai játéktér. — Gyalogkirándulás Budapestről Gödöllőre és vissza. Wurfer Lajostól. — Testgyakorlás. Táncz. (Vége.) Dr. Gerecze Pétertől. — Az elhalasztott verseny. Schwanda Gusztávtól. — A „Golf“ labdajáték. M.-tól. — A horgászatról. „K. S. N.“-tól. — Jó tanácsok törvívók számára. Gróf Vaj. Lajos-tól. — A torna-tanítás Magyarország iskoláiban. — Különlék.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitsorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmmentlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES» VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENTI ATHLETIKAI CLUB«, A »KENSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ÉNYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KÁNIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET« S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A népünnepélyekről.

Vajmi ritkán van a mi népünknek módjában igazán kimutatnia magát. Országos jelleget adunk fővárosi népünnepélyeinknek, mert különben nem is igen tudjuk a vidéket a részvételre megnyerni.

A vidéken meg alig akad máskor népünnepély, ha csak nem valamely sportverseny alkalmával. És épen e szempontból akarunk a szerkesztő urak szivességéből pár szót írni a népünnepélyekről.

Még igen élénk emlékemben van a Győrön rendezett verseny és ünnepély, hol a nép számára rendezett versenyek érdeke csaknem felülmulta a komoly versenyeket; bizonyítva, hogy mind jó magyar népünk szereti az ilyen fárasztó játékot, mind pedig azt, hogy a mivelt közönségnek igen kellemes multság a nép játéka.

Nem mondunk ezzel újat, hisz a fővárosi népünnepélyeknél nem szokott elmaradni soha sem a sportversenyek felvétele, de csak nagyon utolsó fokozatban. A mi nézetünk szerint az ilyen pontoknak kellene a főszerepet nálunk is játszani, mint a hogy játszákat ezt külföldön, hol a népmultságok valóságos sportünnepnek szokta lenni.

Igaz ugyan, hogy külföldön a mulató nép előtt nem újság a sportjátékoknak felvett nemei, mert a vasárnapi időtöltésekben, különösen Bajor- és Németországban nagyon kedveltek a testedző játékok.

Úgy nálunk mint külföldön a népünnepélyek terjesztik el az ily edző időtöltést, úgy hogy így még komolyabb jelentőséget is nyer az ily ünnepély.

A népünnepélyeknek a fővárosban főleg az iparos osztály, ez a munkás és jó kedélyű nép a közönsége, és így illő a rendezésnél erre tekintettel lenni. Nem kell tehát a fősulyt holmi zártkörű szépségversenyekre fektetni, hanem módot kell nyújtani a munkás elemnek a mulatságra. Azt pedig mindenki tudja, hogy a magyar iparos mindenkor büszke volt testi erejét kimutatni. A kalapács-tüetések, súlyemelések, dobások és birkozásoknak mindenkor akad elég nézője és résztvevője.

Versenyfutásokat még nők is rendeznek maguk közt vasárnaponként a városligetben. Igen jó gondolat volt a mostani versenybe felvenni a kötélhúzást is. A multságos versenyek számos faja mind igen alkalmas pontot képezhet a nép multságoknál.

Az ország nagyobb városáiban nálunk egészen szokatlan dolog a népünnepélyek rendezése, pedig a jól rendezett népmultság nemcsak az ivásra nógatja a népet, hanem inkább a józanabb időtöltésre tanítja meg. A rendezésnek így nem is kell a könnyű borhoz jutást, az ingyen részegeskedést elősegíteni, hanem a sport-szerű játékok megkedveltetésére kell törekedni.

Így lesznek a népünnepélyek nemcsak pénzt, de erkölcsi javulást is javadalmazó multságok.

KOVÁTS LAJOS.

Egy atletikai gyakorlat.

Az atletika hazájában már rég igen kedvelt gyakorlat meghonosítását ezélozza e leírás hazánkban is, melynek elterjedését nagyban előfoglalja mozdítani annak

érdekessége és sportszerűsége. Ennek magyar nevet adni úgy mint az angolban magyar nyelven sem lehet. Az angolok „Hop, step and jump“ néven ismerik, helyes magyar fordításban „Szökdecseles, lépés és ugrás“ lenne, mely teljesen kifejezi már magát az athletikai gyakorlatot is. Tulajdonképp ez nem más mint távolugrás, csak hogy ezt megelőzőleg egy lábbal volt szökdecseles és egy lépés tételik, és azután következik a távolugrás. A kivétel a következőleg történik: egy vonal a földön jelzi a távolságot, honnét a roham kezdődik, tiz yardnyi (9.14 centiméter) távon van egy második vonal jelezve, honnét történik a gyakorlat első része; a lehető legnagyobb rohammal elérve e vonalat, egy lábbal lelép oda, s egyet szökdel, még pedig úgy, hogy a leugrás is csak az egyik lábra történjek, s rögtön utána a másik lábbal egy lépést tesz, és a másik lábát gyorsan előre vágva viszi ki az igazi távolugrást. A második megjelölt vonaltól, a szökdecseles kezdetétől az utolsó leugrás véghatáráig befoglalt összes távolság számíttatik aztán be a versenyzőnek. Különösen főfigyelmet kell fordítani arra, hogy a gyakorlat második része helyesen vitessék keresztül, ne hogy az úgynevezett „magyar járás“ lépése használatos, hanem az e lapok hasábjain már több ízben szigorúan meghatározott, úgynevezett „tisztá járás“ érvényesüljön, mert itt van épen nagy előnye a roham és szökdecseles után kapott sebességgel a szemet könnyen megcsalható nagyobb lépésnek, ha az nem marad a meghatározott nemében.

Ezen athletikai gyakorlat kiválóan kedvelt neme a versenyeknek, úgy Angliában mint Amerikában; és ugyanitt kiváló eredményeket is értek már el vele. A többek között megemlíjük az eddig elérték közül a két legjobbat: a professionisták közül R. Knox angol tette 1870-ben, s ez volt 47 láb és 7 hüvelyk angol mértékben, 14 $\frac{1}{2}$ méter; a műkedvelők közül J. C. Daly irlandi tette 1873-ban, 45 láb és 4 hüvelyk, vagyis 13.81 métert.

Ugyan ezen gyakorlat szokásban van még azon módosítással is, hogy mindjárt kezdődik a szökdelés, — roham nélkül, — óriási különbség van az elért rekordok közt; mint az igen kitűnőnek ismert eredmény (melyet M. W. Ford 1884. New-Yorkban ugrott) is mutatja; az volt ugyanis 29 láb 2 $\frac{1}{2}$ hüvelyk vagyis 8.9 méter.

P. L.

A „Magyar Athletikai Club“ 1887. évi őszi viadalának propozíciói.

Verseny napja: 1887. évi október 16. d. u. 3 óra.
Nevezési zárnapp: 1887. évi október 10. d. u. 6 óra.

I. Nemzetközi távverseny. (Nyiltverseny.) Résztvehet minden magyar és külföldi testgyakorló vagy sportegylet gentleman műkedvelő tagja. Győztes, ki 30 perc alatt legnagyobb utat hagy hátra. Díjak: elsőnek egyleti arany-érem és tiszteletdíj, másodiknak ezüst-, harmadiknak bronz-érem. Az arany-érem és tiszteletdíj csak azon esetben adatik ki, ha győztes a kiszabott idő

alatt legalább 8045 métert (5 ang. mtf.) tesz meg; az ezüst-érem, ha legalább 7241 m. (4 $\frac{1}{2}$ ang. mtf.); a bronz-érem, ha legalább 6436 m. (4 ang. mtf.) lön hátrahagyva. Ha az első díj kiadatásához szükségelt táv a kitűzött időn belül el nem éretett, úgy az elsőnek és másodiknak beérkező győztesek csupán a második, illetve harmadik díjra tarthatnak igényt, míg a harmadiknak beérkezett minden díjazástól elesik. A verseny csak az esetben tartatik meg, ha legalább négyen indulnak. Tét 5 frt, bánat 3 frt.

II. Juniorok versenye. (Zártverseny.) Résztvehetnek a „M. A. C.“ azon tagjai, kik nyilvános viadalon még nem versenyeztek. Táv 100 m. Díj bronz-érem.

III. Síkverseny. (Zártverseny.) Táv 1000 m. Díjak: elsőnek egyleti ezüst-érem és tiszteletdíj, másodiknak bronz-érem. Az érmek csak azon esetben adatnak ki, ha a kitűzött táv 3 perezén belül tételik meg. A tiszteletdíj időre való tekintet nélkül kiadatik, ha legalább hárman indulnak.

IV. Ökölvívás. (Box.) (Zártverseny.) A ki ellenfelétől 6 „volt“-ot (touche) kap, eláll. Az egyes párok győztesei döntő küzdelemben mérköznek meg egymással. A párok sorshúzás útján állíttatnak össze. Minden versenyző egy-egy bizalmi férfiút választ magának, kik a touche-ok számát közösen állapítják meg; ezek eltérő nézete esetén a versenyt vezető boxmester véleménye döntő. Legalább négyen indulnak, vagy nincs verseny. Díjak: elsőnek egyleti ezüst-, másodiknak bronz-érem.

V. Nemzetközi távolugrási verseny. (Nyiltverseny.) Résztvehet minden magyar és külföldi testgyakorló vagy sport-egylet gentleman műkedvelő tagja. Az iram tetszés szerinti, az elugrás 15 cm. magas deszkáról történik. Minden versenyző — a próbaugráson kívül — három ugrást tehet, melyek közül a legjobb (legnagyobb) számíttatik; a próbaugrás azonban nem kötelező és nem számít. Előreesés az ugrásban jó, visszabukásnál (visszaesés, visszalépés) az ugrás — lett legyen az bár a legnagyobb — eredményként nem számít s csakis mint a megengedett három ugrás egyike jön tekintetbe. A verseny mértékét 570 cm. minimális távnak átugrása képezi; ezen alul nincs díjazás. Díjak: elsőnek a club arany-éreme és tiszteletdíj, másodiknak a club ezüstérme, harmadiknak bronz-érem. Az arany-érem és tiszteletdíj csak azon esetben adatik ki, ha győztes legalább 630 cm. távot ugrott; ha ezen távolság el nem éretett, úgy első és második győztes csupán a második, illetve harmadik díjra tarthat igényt, míg a többi versenyző minden díjazástól elesik. Tét 5 frt, bánat 3 frt.

VI. Egyetemi polgárok versenye. Résztvehetnek a magyar egyetemek polgárai. Nevezés a helyszínén a versenytitkárnál. Táv 320 m. Győztes a „M. A. C.“ által felajánlott tiszteletdíjban részesül.

VII. Magas ugrás. (Nyiltverseny.) Résztvehet minden magyar testgyakorló- és sport-egylet gentleman műkedvelő tagja. Az iram tetszés szerinti, az elugrás 15 cm. magas deszkáról történik. A verseny 1.50 méter magas-

ságnál kezdődik. A deszka távolsága az ugró mérczétől 1:20 m. A ki az átugrandó nádat ugyanegy magasságnál kétszer leüti, eláll. Holtverseny esetén a legnagyobb magasságot elért két — esetleg több — versenyző közös megállapodása irányadó a versenynek mely magasságról történendő folytatása tekintetében. Díjak: elsőnek egyleti ezüst-érem, másodiknak — ha legalább hárman versenyeznek — bronz-érem. Tét 3 frt, bánat 2 frt.

VIII. Síkverseny. (Zártverseny.) Táv 1609 méter. (1 ang. mtf.) Díjak: elsőnek egyleti ezüst-érem, másodiknak — ha legalább hárman indulnak — bronz-érem.

IX. Súlydobás magasba és távolba. (Zártverseny.) Súly 12 kgr. A dobás ugródeszkáról történik. Minden versenyzőnek minden magasságnál csak egy javító-dobás engedtetik. A ki a deszkáról dobás közben vagy utána előrelép, ezt a dobást még kijavíthatja, ismétlés esetén azonban eláll. A magasba dobás versenye 2 méter táv és 3 méter magasságnál kezdődik. A távolba dobásnál minden versenyzőnek 6 dobás engedtetik, melyek közül a legjobb (legnagyobb) szolgál a számítás alapjául. A számítás úgy történik, hogy a magasba dobásnak centiméterekben kifejezett eredményéhez a távolba dobás $\frac{2}{3}$ -ára redukált, ugyancsak centiméterekben kifejezett eredménye adatik hozzá. Győztes, ki az említett módon nyert legnagyobb számot bírja felmutatni. Díjak: elsőnek egyleti ezüst-érem, másodiknak — ha legalább hárman versenyeznek — bronz-érem.

X. Gátverseny. (Zártverseny.) (Handicap.) Táv 320 m., 10 gáttal 85 cm. magasságban. Díjak: elsőnek egyleti ezüst-érem, másodiknak — ha legalább hárman indulnak — bronz-érem.

XI. Vigaszverseny. Versenyezhetnek mindazok, kik a viadal napján — bár versenyeztek — díjat nem nyertek. Nevezés a helyszínen a versenytitkárnál. Táv 200 méter. Elsőnek beérkező a „M. A. C.” tagjai által felajánlott bizsitetdíjat nyeri.

A nevezések, melyeknek az illető versenyponthoz megjelölésén kívül tartalmazniuk kell még a versenyző vezeték- és keresztnévét, polgári állását, lakhelyét és versenyszíneit — a kitűzött határidőn belül, írásbelileg, zárt borítékban, melyen, hogy nevezést tartalmaz, megjegyzendő — a tét csatolása mellett, a „M. A. C.” titkárságához (Budapest, vámház-körút 11. sz., I. em. 9. sz.) adandók be.

A versenyproponciókban nem szabályozott kérdésekre nézve a „M. A. C.” általános szabályai irányadók.

A versenyzők szabályszerű dress-ben kötelesek megjelenni.

A nyíltversenyekben résztvevő nem „M. A. C.” tagok, valamely torna- vagy sport-egyletbe való tartozásukat még a verseny előtt egyleti jelvényvel vagy okmányokkal igazolni kötelesek.

A viadal bármilyen időben megtartatik.

Kelt Budapest, 1887. augusztus 13-án.

JAMNICZKY SÁNDOR,
a „M. A. C.” titkára.

ESZTERHÁZY ANDOR gróf,
a „M. A. C.” elnöke.

Verseny-horgászat.

Háromféleképen szoknak horgászati versenyeket rendezni. 1. Bizonyos meghatározott idő alatt ki bir legnagyobb súlyú halmennyiséget összehorgászni. 2. Ki bírja legtávolabbra vetni horgát. 3. Ki horgászik a legnagyobb tökélyvel, mindent tekintetbe véve. — Az első versenyzési mód legkevésbé czélszerű, mert ott a véletlen sokszor többet segít, mint a kézi ügyesség. A második mód szintén csálóka, mert akadhat sok oly egyén, ki horgát kitűnő távolra képes vetni, de eljárási módjának rosszasága miatt mindig kevesebb eredményt mutathat fel a halfogás tekintetében, mint azon másik versenyző, ki bár közelebbre veti ki horgát, de ügyesebben. A harmadik mód szerint itélni a versenyzők felett mindenestre a leghelyesebb, ha mindjárt a legnehezebb is annál a versenybírálat.

A jelenleg általánosságban használatban levő horgászó készülékek ezen feltevésre alkottattak: annál könnyebben és gyorsabban akad nagy hal a horogra, minél távolabbra és minél zajtalanabban vettetik vízbe a horog. Tehát e két kivánalomnak kell minél derekasabban megfelelniök a versenyzőknek. De épen ezek a legnehezebben elsajátítható horgászati működések, mert túl hosszú és könnyű zsinórt aránylag rövid pálczával messze és a vízre simán csapással vetni ki nem oly könnyű, ha még oly tökéletes is a horgászó készülék. Ezen oknál fogva minden nemzetközi nagyobb versenyeknél a legfőbb súlyt arra fektetik, ki veti legtávolabbra horgát és csak azután arra, hogy a vízfelület mily erővel csapott meg és hogy ügyesen azon pontra vettett-e a horog, hova előre tervezve volt a vetés.

A horgászversenyek rendezésénél Angolországban és Amerikában legújában leginkább a horognak távolra vetésére szorítkoznak, ezért itt is főképen erről legyen kis feljegyzés még. Minél hosszabb egyik horgászó bot a másiknál, annál inkább szükséges a rövidebb pálcás versenyzőket bizonyos számítási előnyben részesíteni amazokkal szemben. Ez előny lehet például az, hogy a menyinyi lábbal rövidebb a horgászó botja a másikénál, annyi 5—5 lábnyi távolság tudatik be pontokul. Kiköthető mindenkinek előre, hogy például 10—13 lábnyi pálczával szabad csak versenyezni, és hogy szél ellenében is kellend majd horgot vetni, továbbá, hogy csak egy kézzel szabad kivetni a horgot stb. A versenyhorgászó készülék milyensége különben esetenként szokott megállapíttatni, a szerint, a minő fajta halak tartózkodnak azon helybeli vízben és mi van a horogva téve családoknak, mert például a pisztrángkészülék rövidebb (8—10 hüv.), a lazac készülék hosszabb (16—17 hüv.) pálcájú.

Ha kevesen versenyeznek, akkor mindegyiknek 15 perc engedtetik arra, hogy bemutassa ügyességét többszörös horogkivetéssel és az aprólékos fogásokkal. Ha többen vannak, akkor mindenki csak 5 percig működhetik.

A horognak távolsága pontosan akként szokott felmérteni, hogy egy zsinór feszítetik ki a versenyzőtől

kiindulva a víz felületén azon pontig, hol a horog a vízbe csapódott. Ezen zsinóron az első csomó jel ott van, hol a versenyzőnek előre kitett lábujjai vannak állásban, ettől számítva tovább a 25-ik lábnyi távolban van a második csomó, ezentúl tovább minden 5-ik lábnyira van egy-egy csomó, melyekbe kis fadarabok vannak illesztve, egyik végükön kis súlyokkal, hogy a másik végük a vízből kiemelkedjék, mihelyt a zsinór megfeszítetik. Így a pálczikák számáról könnyen megtudható a távolság.

Az eddigi versenyhorgászatokból a következő nevezetesebb győzelmek és eredmények jegyeztetnek ide az amerikai versenyekből: 1869. évben Seth Green 84 lábnyira vetette ki horgát, 1872. évben ugyanő 65 lábra, 1873. évben nagy szélben Reuben Wood 65 lábra, 1874. évben 68 láb 6 hüv. távolra egy 11 és fél láb hosszú horognyéllel, 1865-ben 75 láb táv 12 láb nyéllel, 1877-ben Iwa Wood 72 láb, 1879-ben J. I. Meldram 66 láb táv 12 láb nyéllel, 1880-ban Ira Hood 70 láb táv 10 láb 6 hüv. nyéllel, 1881-ben Reuben Wood 75 láb táv 10 láb nyéllel, 1881-ben R. Wood egy 17 lábnyi hosszú nyelű lazaczkészülékkel 110 lábnyi távolra vetette ki horgát.

Mindezekből láthatni, mily tökélyre lehet vinni a horgászatot, megfelelő jó eszközökkel és hosszas gyakorlattal. Mig nálunk széles körökben még mulatságból sem tartják érdemesnek a sportszerű horgászatot, hacsak azt nem vesszük annak, ha a közönséges béres ostorhoz hasonló kezdetleges készülékkel néha kiül valaki egy vízpartjára, közben lábfürdőt véve és bodor füstököt fújva a víz tükreire és nagyokat ránt horgán, mihelyt egy vízbe esett harisnyakötő úszik horga felé.

Jó tanácsok törvívók számára.

Gróf VAY LAJOS-tól.

(Vége.)

Minden felesleges testhajlás hátrányos és csunya. Sok vívó ezt annyira igénybe veszi, hogy egyéb nem is hárit mint elugrásokkal, kar és test kitéréssel; a cseleknél pedig a balkéz kapkodásával vagy lábtoporzékolással igyekezik az ellenfelet zavarba hozni. Az előbbieket hanyag vívók lesznek, sohasem fognak biztosan védekezhetni. A folytonos húzódás által minduntalan ki mennek a vitézletből, a mi által a visszszúrásokat elvesztik; az utóbbiak pedig sohasem lesznek higgadt és nyugodt vívók.

A testnek helyes tartását úgy a támadások, mint a visszavonulások alatt igen nehéz lenne meghatározni. Annyit bizonynyal megállapíthatunk, hogy a támadásoknál, valamint a visszavonulásoknál is igyekeznünk kell testünket a csípőn függőlegesen megtartani, ámbár ez nehéz, sőt néha majdnem lehetetlen is. Különösen ügyelni kell továbbá a rohamoknál arra, hogy a test kiesése a kellő időben történjék, mivel ha a szúrás előtt esünk ki, előszúrásnak, ha pedig szúrás után esünk ki, visszszúrásnak teszszük ki magunkat. Minden támadásnál vagy haladásnál ügyelni kell arra is, hogy bal lábunk mintegy

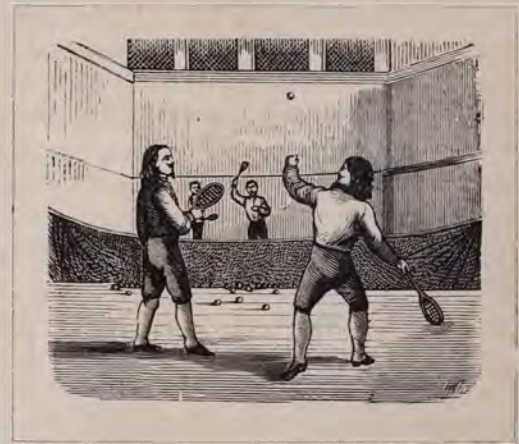
le legyen szegezve és csak akkor mozdítsuk, ha lépni akarunk vele, de még akkor sem kell túlságosan felemelni, s épen csak annyira, hogy ne csoszogjunk. Ha pedig többször cselezünk, nem jó mindjárt az elsőnél kidülni, mert akkor ellenfelünknek akarata nélkül is szaladhatunk.

Tennis labdajáték.

(Képpel.)

A tennisjáték eleintén nyílt téren, szabad ég alatt üzetett, és ütő nélkül; lassankint kézvédek alkalmaztak, végre a verőrece lett behozva.

Az angol királyok és főnemesek a francia királyi udvartól tanulták s vették át a tennis-t, mint az akkori lovagias időtöltések s udvari etiquette nélkülözhetlen faktorát. Az angol IV. Henrik s a francia V. Károly idejében nagyban virágzott e játék; 1368-ban, mint a Chronika meséli, a burgundiai herceg 60 livre-t (a mai frank) vesztett el egy labda-parthieban („Paume“), melyet

a bourboni hg. William de Lyon és Guy de la Trémouille ellen játszott. Nem lévén elég pénze tartozását kifizetni, övét hagyta zálogul; később ismét 80 livreért, melyet a Comte d'Eu ellen vesztett, volt kénytelen övétől megválni.

VII. Henrik angol király, ki takarékoságáról híres, szenvedélyes tennisjátékos lehetett. Egy régi kéziratban a következő jegyzetet találni: „Item, — a király vesztéseért, tennisben (mint látjuk, már akkor „Tennis“-nek hívták a Paume-ot Angliában) 12 pence“ (= 48 krajczár). „Egy labdáért: 3 pence“.

Kétségtelenül egyike a legnevezetesebb tennis-parthieknek az, melyet VIII. Henrik uralkodásának tizenharmadik évében Miksa német császárral, orániai Vilmos és Brandenburg örgrófja ellen játszott. I. Jakab különösen ajánlja e játékot s fiának azt írja, hogy az uralkodók képzettségének szükséges kiegészítő részét képezi. II. Károly hajlandóságát pedig annyira megnyerte a tennis, hogy külön ruhákat készíttetett, melyekben azt játszani szokta.

A XVI. században már királyi játék volt a tennis, és zárt helyiségek épültek s külön labdaházak („Tennis-Cours“) vagyis udvarok lettek emelve e kedvencz játék

üzésére. Még akkor sok helyütt úgy játszották a tennist, hogy a terem közepén áthúzott kötél mindkét oldalára helyezkedtek a játékosok s az volt a feladat, a labdát a kötélen át hajtani s az ütőrezekkel folytonos mozgásban tartani, úgy hogy a labda a földre ne essék.

Később azonban egészen a francia divat szerint lön játszva, hálóval, „Tambour“, „grille“, „chasse“ s a többi berendezéssel. A mellékelt ábrában egy angol „Tenni Court“-ot mutatunk be olvasóinknak.

E játék népszerűsége egész 1739—40-ig tartá fel magát Anglia felsőbb köreiből. Azóta elveszté vonzerejét, s más, leginkább szabad ég alatti labdajátékoknak volt kénytelen a helyet átengedni. Bizonyos modifikációk s külön szabályokkal lassankint egy önálló angol labdajáték képződött a tennis és hasonló játékokkal, mely „Rackets“ név alatt még most is nagyon divik.

Az évad sportja.

Pár nap választ el már csak az őszi előhótól, s pár nap múlva a sport neve is változni fog, melyet az évadhoz alkalmazkodó sportférfiú mivelni fog. Helyesen fel-fogott szempontból, ki kell választani a gyakorlat nemét a testnek edzéséhez legalkalmasabb módon, úgy nyáron, mint ősszel és tavasszal és ismét télen. A nyári hőség a szobában való sportot teljesen kizárja, de sőt a szabadban is nagyon korlátozza, míg az úgynevezett szárazföldön csak kisebb mérvben folytatható az itteni sport, addig a vízi sport egyedül alkalmas mind a testedzésnek előnyére és hasznára, mind pedig kellemes időöltés és szórakozásra.

Kis visszapillantást tehetünk a vízisport terén a nyár folytán tapasztaltakra, mert bár kedvező időjárás esetén úgy a csónakázás mint az úszás kedvvel s eredménnyel lesz továbbra is folytatható, de hosszú ideje már nincs ez idén neki, versenyeket pedig legalább is nem remélhetünk, hogy rendezzenek az illetékes körök. A visszapillantás azonban a testedzés ügyére való tekintetből, nem mondható kedvezőnek. A csónakázás ügyét, mint e lapok hasábjain a nyár folyamán irtakból olvastam, de meg magam is tapasztaltam, határozottan legalább is a tengődésben levőnek kell konstatálni. Indító okául e szomorú ténynek sokat lehetne felhozni, s volt róla szó a fent említett alkalommal is e lapban; de jelenleg nem célozom ezeket felhozni, s felettök ítéletet mondani, sőt ellenkezőleg a látottak- és hallottakból levont következtetésemet akarom kimondani, mely a jövőre nézve talán kedvezőbb képet fest elém; s ez azon mozgalom, mely különösen a budapesti csónak-egyletek közt a jövő évet sport tekintetben eredményesebbnek akarja feltüntetni. Az idén a Hunnia csónak-egyletet ért tűzkár nagyon nagy tényezője volt a csónakázás pangásának, de viszont ép ezen elemi csapás fog a jövő évre egy lényeges előmozdítója lenni az emelkedésnek is. Ugyanis az egylet buzgó vezetői fáradhatlan munkásságából a leégett csó-

nakda már teljesen felépült, az elégett csónakok helyett már is beszereztek több, a haladó kornak megfelelőleg jobbkat, s megrendelések történtek még több csónakokra is, melyek könnyebb s finomabb szerkezetűknél a csónakázás kellemeit s ezzel a sport elterjedését feltétlenül előfoglalják segíteni az egylet tagjai közt, de közelebb vagyunk a versenyekhez is, mely nélkülözhetlen feltétele egy sport fejlődésének és életképességének is. A másik két budapesti egylet is elkövetett mindent, hogy tagjai kedvvel és szorgalommal fejleszszék testüket és segítsék a sport emelkedését. Kisebb kirándulásokon kívül a már ismertetett regatta volt csak Budapesten, s Pozsonyban egy zártkörű jubiláris ünnepély, mindezek azonban csak a jövő évre szolgálhatnak jó reményül, magok-ban véve nem még nem események.

A vízisport másika, az úszás ez idén általában jobban volt elterjedve az előző évekéhez; míg a vidéken mindenfelől hallottuk, hogy a vizek mellett levők kisebb-nagyobb úszási kirándulásokat tettek, addig a fővárosban napirenden volt Budafok és Pest közötti úszások. Általában mondjuk, hogy emelkedett e szép sport iránti kedveltség, mert viszont az eddig kitűnő példával előre törekvő egyletek nem tudni miokból, csúfosan cserbe hagyták a jó reményelőket. Így a budapesti atletikai club teljesen felhagyott ez évben az úszó-versenyek rendezésével, a szabadkai torna-egylet pedig elhalasztotta őszre a már kihirdetett versenyét. Pedig, hogy mily káros volt ép ez évben a hátramenés, azt különösen nem kell megemlíteni, mert ha már privát passióból, egyes uri emberek biztatgatására avagy uszó-mesterek rábeszélésére is sokszor 12—14-en is nagyobb uszókirándulásra vállalkoztak, akkor bizonyára legkitűnőbb sikerrel lettek volna megtarthatók a hivatalos uszó-versenyek is. A szépen megkezdett munkálkodás erre igazán hivatott egyletektől eredménnyel járt, s adott az országnak nem egy kitűnő erőt, hogy egy párt megemlítsünk, így Zsögöd Benő a volt budapesti uszóverseny egyik győztese, Kubik Béla a M. A. C. bajnoka, Schwanda Gusztáv, a palicsi bajnokjelölt, Weber Frigyes, Prökl Leo s többen, kik mind a versenyek kedvéért fejlesztették úszó képességüket. Erő lett volna elég, mely a versenyek érdekességét emelte volna, de hiányzott ép az imént említett egyletek munkálkodása, miért őket nem is lehet eléggé kárhoztatni. Hinni akarjuk, hogy jövő évre a szépen kezdett, de elejtett munkálkodásukat folytatni fogják.

NAGY SÁNDOR.

A tornatanítás Magyarországi iskoláiban.

E rovatunkban a tornatanítás állapotát ismertetjük az ország összes tanintézetében, ezeknek évi „Értesítő“-i után.

A kecskeméti ref. főgymnasiumnak Csabai Imre igazgató által szerkesztett értesítőjéből a tornaoktatásra vonatkozólag az alábbiakat találjuk: a nyolcz osztályban a testgyakorlás vezetője Katona Mihály; a 6—8-ik osz-

tályban a torna mellett a katonai hadgyakorlatokat is felvette.

A vágúhelyi áll. segélyzett izr. reáliskolában a múlt évben a testgyakorlatra vonatkozólag a dr. Mahler Miksa igazgató által szerkesztett értesítő ezeket közli: Tornázás I—IV. osztály, 2 csoportban. Heti 2 óra. Tanár Gáspár Károly. Tankönyv: A magy. kir. honvédségi gyakorlati szabályzat I. r. dr. Kohlrausch és Marten. Turnspiele nebst Anleitung zu Wettkämpfen und Turnfahrten. „Tornaügy.“

A katonai rendgyakorlatokból: Az állást, a sor felállítását, igazodást és fedezést; fordulatok helyben és menetközben; lépésváltást és kanyarodásokat; kettős rendekbe való fejlődést, rendekre való szakadozást.

Tornázási rendgyakorlatokból: Elé, mellé, mögé sorakozásokat; szög, csiga és kígyó vonulások; Lyonféle ellenvonulás. Mürendgyakorlatokból: A csillag- és négyzögalakítás.

Szabadgyakorlatokból: Különféle állásokat; Egyszerű és összetett tagszabadgyakorlatok; kettőt-kettőt sőt hármat is összekapcsolva, de csak egyoldalú mozdulatokkal; legegyszerűbb járó, birkozó és társas szabadgyakorlatok; futás 5—10 perczig, versenyfutás egészen 150 lépésnyire.

Játékokból: Különféle játékok labdával; az eleven bakugrások; farkas és bárány stb.

A balassa-gyarmati áll. segélyz. községi polg. fiúiskolában a tornát Vilim József tanította az első két osztályban a szabad rend- és szeryakorlatok egyszerűbb, míg a felsőbbi négy osztályban ugyanezek nehezebb nemei voltak felvéve tananyagul.

A dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerületi soproni tanítóképző intézet évi értesítőjéből veszszük a tornáztatásra vonatkozólag az alábbiakat: I—IV. osztály együtt, hetenkint 2 óra. Szabad-, rend- és szeryakorlatok; katonai menetek; tornajátékok. Göhring és Józsa tornászati vezérfonala nyomán. A két utolsó évfolyambeliek a vezénylésben is gyakorolták magukat. Tanár Göhring Tófor.

A negyedéves növendékek májustól kezdve felmenetvén a tornaórák látogatása alól, hetenkint kétszer a tűzoltás körüli teendőkben s a fecskendő használatában gyakoroltattak Rösch Frigyes tűzoltóparancsnok által.

A nagyváradi róm. kath. népiskolákról kiadott évi értesítőtől vett értesülés szerint a testgyakorlati oktatást Kovalik János adta a 3. és 3. osztályban, a két első osztályban nem volt oktatás, a tananyag a III. és IV. osztályban. Szabadgyakorlatok: állás-, járás-, ugrás- és futásban, rendgyakorlatok, botgyakorlatok, hossz- és magas ugrás, mászás rudakon és köteleken, gyakorlatok létrákon, hintán, korláton és nyújtón. Hetenkint 4 óra.

A Szentés városi VI osztályú gymnasiumi tanfolyammal összekötött polgári fiúiskola értesítőjéből: A testgyakorlatok tanára Bóna Sándor volt. A tananyag az első osztályban. Egy rendes tornaacsarnok hiányában a tanidő legnagyobb részében a tanteremben gyakoroltattak álló helyzetben, a m. kir. honvédség számára írt „Gyakorlati szabályzat“ alapján. A rendgyakorlatokból 2., 3., 4., 5. (kivéve a huzódás) és 6. §§-ban leírottak. a) Tornászati rendgyakorlatokból a 3-, 4-, 6- és 8-as sorokba fejlődés és visszafejlődés. Átmenet egyik felállítástól a másikba, körképés, járás a különféle geometriai vonalak szerint. b) A szabadgyakorlatokból a különféle állások és lépések: két- és négyütemes gyakorlatok. c) Szeryakorlatokból: Magas-, távol- és kötélugrás. Függési gyakorlatok a nyújtón, összekötve különféle lábgyakorlatok- és fogásokkal; a felvetődés és felhuzódás; térd-

és fekküggések. Korláton: a mellső, hátsó, oldalt és haránt tám, támaszfekvések, üléseserek, vetődő és kanyarlati kiugrás, támlázás, szökdelés és a legegyszerűbb függési gyakorlatok. Gyűrűhintán: az átfordulások, lefüggések, al- és felkarfüggések, lóbalás előre, hátra és oldalt. Hintázó gyakorlatok szaladással és lábfehhúzással. Mászó póznán: nyújtott karral függeszkedés, zsugorfüggés, ugrás fesz- és zsugorfüggésben; forgatás félfordulattal balra és jobbra; zsugorított karral mászás. Vízirányos és rézsutos lábtón: függési és támgyakorlatok. Fokos árbocon láb- és térdgyakorlatok. Heti 2 órán.

A második osztályban: a) Rendgyakorlatok: sor- képzések, sornyitások, rendekbe és kettős rendekbe fejlődés, átmenet kettős rendekből egyes rendekbe. b) Tornarendgyakorlatok: rendekbe, a 3-, 4-, 6- és 8-as sorokba fejlődés a jobb- és balszárnyra, egyszerű felvonulások és kanyarulatok. c) Szeryakorlatok: Az egyszerű két- és négyütemes gyakorlatok álló helyzetben, sulyok- és botokkal. Könnyű magas-, távol-, roham- és kötélugrás; egyszerű függési és lengési gyakorlatok kezeserével, percz- és kelek a nyújtón; gyűrűhintán, vízszintes és rézsutos lábtón tám- és függési gyakorlatok; korláton támgyakorlatok; könnyű mászási gyakorlatok póznakon, kötél-lábtón, csomós és sima kötélen. Heti 2 órán.

A harmadik osztályban: a) Rendgyakorlatokból: Az „Oktatási szabályzat“ 2., 3., 4., 5., 6. és 19. §§-aiban előírottak, tekintettel a gyors és pontos kivitelre. b) Tornarendgyakorlat: Az elé, mellé, mögé, sorakozás: ellenvonulás balra és jobbra nyolezas sorokba; csiga-, kör- és kígyóvonulás; rendekbe, a 3., 4., 6., 8-as sorokba fejlődés. c) Szabadgyakorlatok: botok- és sulyokkal, egyszerűek és összetettek. Társas gyakorlatok. d) Szeryakorlatok: Az ugrás különféle nemei; korláton a függési fesz- és alkartámgyakorlatok; nyújtón fellendülések, felvetődés és felhuzódás, kelek és lefordulások a térdhajlásba, térdforgások; gyűrűhintán a fesz- és hajtámgyakorlatok, átfordulás és visszahuzódás, rézsutos lábtón átmenetek felülről a lábtól alá és megfordítva; függeszkedések a kapocsfákon és fokokon; mászó póznakon átfordulás és lefüggés függésből, át- és visszafordulások, fészek és zászló; sima és csomós kötélen a mászás. Heti 1 órán.

A negyedik osztályban. a) Rendgyakorlatokból a már megnevezetteken kívül kettős rendekbe fejlődés és rendekre szakadozás. b) Tornarendgyakorlat: az egyszerű sornyitás, ellenvonulás, átvonulás és körvonulás, sorok és rendekbe fejlődés. c) Szabadgyakorlatok: két- és négyütemes gyakorlatok ellentétes mozdulatokkal, ezekből alkalmazhatókat rúd- és sulyokkal. Birkózás. d) Szeryakorlatok: Ugrás. A III. osztály e pont alá tartozó gyakorlatai: korláton szökdelés fesz- és nyilttámaszban, mérleg, korlátugrási gyakorlatok, különféle támgyakorlatok; gyűrűhintán: kis hintázással fészek, zsugorfüggésben váltott karnyújtás, al-, felkar- és térdfüggés, egy és két karral hajlított karú támasz, mely fogással feltolódni támaszba és előre lefordulni, hintázás felhuzódással elől, hátul; a hátsó függés és lefüggés; bakon a felülések egyszerűbb nemei, üléseserek és ugrások; nyújtón függeszkedési gyakorlatok, lóbalás függésben, támgyakorlatok, föl- és lelendülések, forgások és lóbalások a nyújtó alatt, póznakon és köteleken a mászás, ezeken különféle gyakorlatok csipő-, mell- és fejmagasságban. Tokos árbocon függeszkedések kezek- és lábakkal. Heti 1 órán.

Az ötödik és hatodik osztályban. a) Rendgyakorlatok begyakorlása járás- és állásban, a szakasz felállítás, arc- és szárnyváltoztatás; huzódás; rendek és kettős

rendek alakítása, mozdulatai és átalakítása. b) Tornarendgyakorlatok: sor- és rendek képzése, különféle felvonulások. c) Szabadgyakorlatok: egyszerű és összetett tag-szabadgyakorlatok helyben, ugyanezeket kézi szerekkel, egyszerű és összetett társas szabadgyakorlatok. Járás és futás. d) Szergyakorlatokból az előző osztályok tananyaga összetettebb gyakorlatokkal. Heti 1 órán.

K ü l ö n f é l é k.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatioja a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

(Hivatalos.)

Magyar Velocipéd-Club, Budapest. Tisztelt sporttárs úr! Van szerencsénk Uraságotat értesíteni, hogy a „Magyar Velocipéd-Club“ f. é. aug. hó 21-én Székes-Fehérvárra rendez egyleti kirándulást, melyre a választmány Uraságotat ezennel meghívni bátorodik. Az egyleti élet fejlesztése és a kirándulás sikerülése érdekében felkérjük a tisztelt sporttárs urakat, hogy minél nagyobb számban résztvenni sziveskedjenek. Találkozás: 5 órakor reggel a pesti lánchídfőnél. Indulás: pontban 5 órakor.

(Hivatalos.)

Magyar Velocipéd-Club Budapesten. Értesítjük Uraságotat, hogy a „Magyar Velocipéd-Club“ a sportélet fejlesztése, egyleti érdekek megóvása és gyakoribb társas összejövetel céljából minden esütörtökön esti 1/28 órakor a V. és VII. ker. Club vendéglőhelyiségében — (Petanovics) társas vacsorát rendez, mely vacsorára Uraságotat ezennel tisztelettel meghívjuk. (Étkezés à la Carte.) Budapesten, 1887 augusztus hóban. A választmány.

Gróf Vay Lajos fővárosi vívómester a vívó coursust szeptember 1-én kezdi meg. Tandij a következő: Közös óra (hetenként 3-szor) személyenként 5 frt. 1. Ezen órák alatt kezdők törrel vagy karddal, haladottak pedig tetszés szerint felváltva vihatnak. 2. Társas órák 1-től 3 személyig 24 frt, 3-tól 6-ig 30 frt. 3. Zárt órák, a társaság tetszés szerint alakul, 40 frt.

A „Magyar Velocipéd-Club“ f. é. augusztus hó 21-én Klemm-Mayer Aladár ur vezetése alatt egyleti kirándulást rendezett Székesfehérvárra. A társaság pontban 5 órakor reggel a pesti lánchídfőtől elindulva 1/28 órakor Mártonvásárra ért. Rövid negyedórai pihenés után tovább folytatta útját és 3/4, 11 órakor Székesfehérvárra érkezett. Idő 5 1/2 óra, táv. 66 km. Ez ugyan nem jelenthet jó recordot, de az ellenszél, valamint az út egyenetlensége, ez utóbbi különösen a Mártonvásár mögött körülbelül 10 km.-re meg nem engedték a sebesebb haladást. Székesfehérvárott épen országos vásár lévén, szórakozásban nem volt hiány, és a jó étvágygyal elköltött pompás ebéd a jó kedvet még növelte. Kis boszúságra csak a „muri“ vége adott okot, mert délután esőzés állott be és a visszautazást vasuton kellett megtenni. Kár, hogy ezen víg és sikerült kiránduláson a clubtagok csak gyéren voltak képviselve.

A „Segítség“ népünnepén lefolyt versenyek eredményeként közöljük az alábbiakat:

Bukfencz- és cigánykerék-verseny. Két ezüstforint nagy pénz minden inasgyereknek, s ennyiért még háromszor ötven métert is végig bukfenczezik. Volt is jelentkező elég. A „térdeljete le“ vezényszóra vagy huszonöt borzashajú, virgócz gyerek boesátkozott térdre, s mikor az „előre“ is elhangzott, bukfenczezték nyakra-főre. Sok kidült utközben, s ezek fejüket tapogatva, feladták a versenyt, míg a többiek vígan bukfenczezték tovább. A legborzasabb vitte el a demokratikus verseny első díját, s boldogan fitytet hányva a világnak, bukfenczezett haza. Sokkal impozánsabb volt a cigánykerék-verseny. Erre a legalkalmasabb versenyzők a faluvégi „pöre purdék seregéből“ kerültek volna ki, de mivel ilyen nem akadt, megint csak a sportkedvelő suszterinasoknak kellett helyt állaniok. S ezek meg is tették kötelességüket emberül, nagy mulatságára az összegyűlt ezernyi tömegnek.

Póznamaszás. Látvány, mely nem dicsékszük az újdonsággal, de azért mindig akad vállalkozó s a vállalkozásnak nézője. A díjak úgy voltak kiválogatva, hogy minden pályázó azt kaphatta, a mire legnagyobb szükségére van. A póznak hegyén cipő, csizma, nadrág, más eféle hasznos cikk esábitgatta azokat, a kik épen ezek hiányával szűkölködtek. Magasra törő suszterinasok dülkedtek neki az égnek meredő póznának, de hajh, gyenge erejük ellankadt féluton s a közönség zajos hahotája közt eszszak lefelé és szegyenkezve tüntek el a néptömegben. Mikor már látták, hogy bajos lesz hozzájutni az óhajtott garde des robeshez, kieszeltek, hogy többet észszel, mint erővel. A vállalkozók tanácsot tartottak s elhatározták, hogy a legkönnyebb gyereket küldik fel legelőször, azután a nehezebbeket s a legerősebb társuk hátát támasztja a fentlevők támogatására, a kik e szerint pályatársaikon fognak pihenni s ez élő sor lassan betölti a póznát, míg végre a legfelsőbb egy-egy kis megeröltetéssel leszedheti a jutalmat. E terv igen szépen volt kieszelve, de egyenetlenség támadt közöttük, a legfelsőbb, mielőtt célt ért volna, már is figyelmeztette társait, hogy a ruhákat majd ő tartja meg. Hanem az alul álló Atlas szerepét játszó pályatárs ebbe nem egyezett belé, elvonult és az egész sor lecsúszott. E magas pártfogás elvonása után eredményre már nem is mertek gondolni. Így maradt a jutalmak nagy része elérhetlen magasban a póznakon.

Vándory József magyarországi velocipéd kör újáról az alábbi levelet kaptuk: Kaposvár, aug. 18.

Tekintetes Szerkesztő úr! Szabadkáról f. hó 5-én indultam Vermes Lajos barátom társaságában tovább: Bajmok, Stanicsics, Gákova érintésével Bezdánig értünk. 6-án átkelvén a Dunán, Batinánál folytattuk utunkat Mohács felé Izsép és Udvardon át. Ugyanez nap d. u. azonban sajnálkozásomra Lajos barátom kénytelen volt visszamaradni, míg én folytattam utamat Szederkényig. 7-én Pécsre érkeztem, hol az estét a derék clubtagokkal együtt kellemesen eltöltöttem, megnéztem téli- és nyári helyiségüket (az utóbbi a „Tetyén“). Főleg a velocipéd-sportot kezdik kultiválni, van 15 bicyclista. Clubjuk (athletikai) mult decemberben alakult s 180 tagja van. 8-án tovább mentem Kaposvár felé, 9-én d. e. pedig innen Inke-ig. 10-én reggel Nagy-Kanizsára, 12-én este Kis-Komáromig, 13-án Sármellék, Hévviz, Keszthely, Szigliget, Badacsonyig. 14-én Badacsonytól Tapolca, Sümeg, Túrje, Zalabér, Pakod, (Ollár), Szepetkiig. 15-én vissza Zalabérig azután Baltavár, Vasvár, Rába, Hidvég, Kis-Uyom, Szombathely, Hermánig. 16-án Hermánból Szombathelyen át (hol 10 óráig d. e. a másodsor eltört kis tengelyemet igazítottam) Kőszegre, Sopronba és este Nagy-

Czenkig haladtam 17-én innét Kapuvárig, hol 8^{1/2} órakor reggel érkeztem meg. Ma 18-án valószínűleg Győrig megyek, (esetleg Kis-Béren át Moórra). 19-én Moórra (esetleg pihenés) és 20-án Fehérváron át d. u. 6—7 óra között akarok Budára érkezni. Kerekeim gummija teljesen használhatatlenné vált. Kis kerekem már korongján megy, sérti is ezért a kő, tartok, hogy talán ki sem állja az utat hazáig. Nagyon kell kimélnem és óvatosan mennem. Magamat t. Szerkesztő úr szives jóindulatába és barátságába ajánlva vagyok hazafiúi üdvözléssel tisztelője Ván dory József.

Gyalog kirándulás. Wurfer Lajos ismert jó turista ismét egy szép gyalog kirándulást tervez társaságban; az előbb Dunaföldvár szándékolt útjokat egy újabb s nagyobb szabásúval helyettesíték, melynek tervezetét a hozzáink intézet levélből a következőkben adjuk: Igen tisztelt Szerkesztőség! A budapest-dunaföldvári utat bizonyos akadályok miatt nem tesszük meg, hanem a helyett egy két napos kirándulást terveztünk. Az új úti-tervünk következők: Első nap: Budapestről Esztergomba, innen Vámos-Mikoláig esetleg Ipolysághig, táv. 72 km., illetőleg 88 km. Második nap: Vámos-Mikolától Ipolysághon át Vácra, ha Ipolysághig jutunk első nap, akkor is Vácig megyünk. Táv. Ipolysághon keresztül Vácig Vámos-Mikolától 63 klm. Összes táv. 135 klm. Mindezekről a tekintetes szerkesztőséget tudósítani kötelességemnek tartottam. Maradok kiváló tisztelettel Wurfer Lajos.

Herkules-naptár.

Aug.	21.	Berlini nemzetközi úszóverseny.
"	23.	„Stefánia Yacht-Egylet“ vitorla-versenye B.-Füreden.
"	25.	" " " "
"	27.	" " " "
"	30.	" " " "
Szept.	4.	Bécsi őszi velocipéd verseny. Nevez. zárnap aug. 29.
"	18.	„Az Achilles-Egylet“ Nemzetközi országúti versenyei Újvidék és Bród között. Nevezési zárnap szeptember 1-én.
Októb.	2.	Az „Achilles-Egylet“ őszi viadalai Budapesten. Nevezési zárnap szeptemb. 2-án.
Novemb.	1.	Benedek Gyula vívómester kardmérkőzése Budapesten.
"	23.	W. Beach és E. Hanlan sculler csónak-versenye Ausztráliában a világ bajnokságáért.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest, váci-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző sport minden ágára kiterjed: ismeretterjesztő és mulattató cikkeket és képeket közöl a tornázás, atletikai csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, korcsolyázás, vi-

torlázás, kerékkoroslyázás, ökölvívás, gyaloglás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeleti-

leg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
" " 1885-iki " " "	8 " "
" " 1886-iki félévi folyama	4 " "

Tartalom: A népünnepélyekről. Kováts Lajos. — Egy atletikai gyakorlat. P. L.-tól. — A „Magyar Athletikai Club“ 1887. évi őszi viadalának propozíciói. — Verseny-horgászat. — Jó tanácsok törvívók számára. (Vége.) Gróf Vay Lajostól. — Tennis labdajáték. — Az évad sportja. Nagy Sándortól. — A tornatanítás Magyarországon iskoláiban. — Különfélék.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitsorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bermentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARÁDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁSI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SALGÓ-TARJANI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZEKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A TENESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR-(BICYCLE)-EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A „Magyar Athletikai Club“ őszi versenye.

Mult számában hozta e lap a magyar atletikai club őszi versenyének propozícióit. Azon előkelő állás, melyet e club az országban és így a testedzés terén is elfoglalt alapításakor, s melynek az utóbbi pár évet leszámítva teljesen meg is felelt, kötelességünkké teszi, hogy már előzőleg is foglalkozzunk őszi versenyével.

Ez idei versenysorozata olyan, mint voltak az előbbi évekéi, nagyobb eltérés nincs, s így sem kiválóan dicsérni sem roszaló ítéletet róla mondani nem lehet. Általában vannak hibái, de vannak jó oldalai is sorozatának.

Eltért a régi szokástól a club őszi versenyének sorozata megállapításánál, midőn a testedzés nagyobb kedvvel való folytatására ez ideig igen üdvösnek talált bajnoki vetélkedést ez alkalommal teljesen mellőzte. Nincs tudomásunk ebbeli elhatározásának indokairól, bár megvalljuk nagyon érdekelhetné az egész sportközönséget. Az atletikai club működésének éveibe visszatekintve, ép a bajnoki vetélkedést találjuk oly buzdító eszköznek, mely a club tényleges működőit nemcsak egy évre, avagy versenyre, de hosszabb időre lekötötte a testedzéshez. Úgy a club gyakorló óráin, mint versenyterein majdnem fél-évenként változnak a működő tagok, rábeszélések és talán némi kis hajlam is a testi ügyesség fejlesztésére képesek a tagokkal feledtetni kávéházi és koresmai, az egészségre igen káros időtöltésüket, de bár ily rövid idő alatt is babérrel küzdött, abba hagyja e sportot, nincs erkölcsi kényszere, mely a kivívott érdem újabb megvédésére kötelezné. A bajnokjelöltek, illetőleg bajnokok voltak

azok, kik részint a fenti erkölcsi presszióból, részint talán egyéni kedvből is, nemcsak rendes látogatói voltak a gyakorló óráknak, de el is követték mindent, hogy a czimért küzdve, ezen, mondhatjuk, eszközzel az általános testedzési ügyet, de különösen saját maguk testi szervezeteinek épségét, egészségét, s minden viharral megküzdhető edzettségét elérjék. Csak e nemű versenyeken találkozhattunk ugyanazon tagokkal több éven keresztül.

Igazságtalanok lennének a club néhány volt működő tagja ellen, ha fenti általában helyesnek vélt tapasztalataink alól kivételt nem tennénk; csakhogy e kivétel azon kevesekre szólhat, kik a testgyakorlattal részben a club fennállása előtt, már évekkal előbb, részben pedig ezek buzdítása és szűkebb baráti körében, a club működésének megkezdése után s annak helyiségében mondhatni, mint nélkülözhetlen mulatságból és szórakozásból foglalkoztak, kik már talán ma nős emberek, de mindenesetre meglelt koruk létre sem tartják az atletikai gyakorlatokat, de sőt a tornázást sem feleslegesnek és komédiás-szerűnek.

A club versenysorozatában találunk azonban két számot, melyet helyeselni nem tudunk. Pedig úgy látszik ép e két pont volt az, mely a versenyek fénypontja s a bajnoki küzdelmek pótlója akarna lenni. Ezek: az első és ötödik versenyszámok. Nem azok sportszerűsége ellen van kifogásunk, sőt az ötödik pont meghatározásában találtunk egy helyet, mely a club ez idei vezetőinek a helyes és szabályszerű iránt való hajlamát és törekvését bizonyítja. Csak a közel multban támadta meg e lapok szerkesztősége, mint szakközeg teljes jogosultsággal, az

athletikai club az alkalommal versenybíróságának itéletét, mely a távolugrásnál előfordult visszaesést, alpnélkül hivatkozva meg nem történt előző bírósági határozatra, nem disqualifikálta. Ezt akarja úgylátszik elkerülni az ötödik számú verseny a nemzetközi távolugrás szabályai közé beékelte azon kitétel „visszabukásnál (v i s s z a e s e s, visszalépés) az ugrás eredményként nem számít“.

Kifogásunk van pedig e két verseny ellen, mint „nemzetközi“ ellen. Nincs az az emberi sport, melynél ne kíséreltetett volna meg e hangzatos reklamszerű kifejezés, de nincs is eddig oly sport sem, mely ugyanevvel csufos kudarcot ne vallott volna. Mert vajjon mire való e nagy hang és hűhó, ha reményünk sem lehet, hogy nemcsak külföldről, de még Ausztria, sőt az ország más vidékéről is csak egy versenyző is kiállna. S az úgynevezett nemzetközi verseny letörpül egy közönséges zárt egyleti versenynyé, mely talán érdekelné is a közönséget, ha nem kötött volna hozzá előzőleg nagyobb reményeket; az esetben pedig, ha éppen akadna külföldről pályázó, és győzelmet arat, ismét csak kudarcz.

Kiemelni akarjuk, hogy csak általában van megjegyzésünk nemzetközi versenyek rendezése ellen, a fentebb előhozott már sokat hangoztatott indokokból. Készséggel elismerjük, hogy kifogásaink utóbbika a távolugrásnál teljes létjogosultsággal nem bír, mert hála az ép fentebb hangoztatott bajnoki küzdelmek hasznosságának, van a clubnak Bogdány Ferenczben egy oly kitünő ereje, kívül Angliát kivéve, bármely ország athletájával felveheti a keztyűt, s a győzelemre majdnem biztos kilátása van.

Tett egy ízben már egy szomorú tapasztalatot az athletikai club „nemzetközi“ versenynyel, ez volt a valóban minden tekintetben érdekes vácz-budapesti távúszás. Daczára az 500 frtot meghaladó tiszteletdíjnak, daczára az állami nagy arany-éremnek, nem találkozott egy bécsi versenyzőn kívül más idegen, ki méltónak tartotta volna Magyarországra lejönni, s ez az egy is elvitte a gyönyörű díjat, mint már többet is, midőn szép Magyarország „nemzetközi“-eskedni akart. Maradjunk szépen magunk közt, fejleszszük testünket oly módon, mely legezelszerűbb, s ez pedig inkább a szűk egyleti működési élet, mint a kifelé való törekvés, egy leveretés, mely nagyon hátramaradottságunkat konstatálja, évekre elveheti a sportkedveléstől ifjainkat, míg egy kis zártkörű, avagy egyleti győzelem, legyen az bár csak egész jelentéktelen is, megnyerheti örökre az illetőt a testedzés tényleges működő tagjának.

NAGY SÁNDOR.

A Segítség-album.

Az olvasóinktól is biztonnal érdeklél várt jótékonysági albumból mutatványként közöljük az alábbiakat.

Néhány őszinte szó nagybirtokosainkhoz.

Kétséget nem szenved, hogy kedves hazánkban nagy összegeket költünk a sport minden ágára. Nyújt is mulatságot és hasznot.

A versenyek előmozdítják a lótenyésztést és ezáltal jó paripákat szereznek vitéz huszárjainknak, a lókitétel által pengő pénzeket az állam közvagyonának. A vadászat szintén emeli az ország jövedelmét. De van egy neme a sportnak, ha ugyan magasztos célja megengedné azon névvel illetni, melyet uraink között csak igen kevesen üznek: a tüzoltás, mely éppen nemzeti és állami, emberbaráti és hazafiúi szempontból oly fontos, hogy több érdeklődést követelhetne, mint a milyenben részesül. Pedig ez a sport az, mely talán a legislegolcsóbb minden sport között. Vessünk egy tekintetet tüzoltó szaklapjainkra és ott találandjuk, mi módon lehet kevés költséggel sok veszélynek elejét venni.

Miért ne állanának magyar főnemeseink tömegeesen ezen intézmény élén, most, midőn úgy is már népfelkelők, kész katonák, midőn minden hazafiú vállalatot oly hőn felkarolnak, midőn gróf Széchenyi Ödön nagy hazánkfianak édes gyermeke, életre hozta, és midőn gróf Cziráky Béla most is oly buzgó, mintaszerű vezére?

JÓZSEF főherczeg.

*

Egy szerencsés vadászati nap.

A felső-magyarországi medve télen barlangokba, sziklahasadékokba vagy szeltörésekbe veszi be magát. Miután már sokszor vadásztunk ilyen „gaura“-medvékre eredménytelenül, iparkodásom egyszer végre mégis sikerült. Miksa sógorom t. i. azon szerencsés helyzetbe jutott, hogy egy ilyen, fekvő helyéből sok fáradsággal kizavart „gaura“-medvét láthatott. Ez biztaltott föl, hogy az 1885-iki tél folyama alatt Rezső koronaherczeg ő cs. és kir. fenségét Gömörmegye felső-garami völgyében megtartandó ilyen gaura-vadászatra meghívni bátorkodtam. Már a tél kezdetén meghagyatott az erdészeti személynéknek, hogy a medvéket gondosan csápazzák ki és újholdkor, ha csak lehetséges, körözzék be, azután fekhelyüket (gaura) óvatosan kémleljék ki, mi könnyen esz-közölhető, miután az erdőörök előtt sok ily gaura ismeretes. Egy elővigyázati szabály pontosan volt megtartandó: a gaurát nem szabad nagyon megközelíteni, miután Barna bácsi meglehetősen ébren alszik.

Január havában jelentés érkezett hozzám, hogy Vereskő mellett két medve be van körözve és pedig mindkettő a mészüregekben bővelkedő Czigány és Klyak hegy ilyetén odvaiban.

Sokféle egyéb teendő következtében a vadászat napja csak február 12-ére tüzetelt ki. Ezen idő alatt az erdőörök nehéz feladata abból állott, hogy a gaurákat figyelemmel kísérik és naponkint tágas körben megkerülik. A vadászati terv az erdészeti személynékkel meg lett állapítva, a vadászat teréről pedig vázlatrajzok készültek. Nem csekély aggodalmunkra február kezdetén olvadni kezdett, mire eszünkbe jutott az a paraszt-szabály, mely szerint a medve fekhelyét elhagyja, ha Gyertyaszentelő-Boldogasszony ünnepén kisüt a nap. Ha a maczkó csakugyan előjött, bizonyosan ismét visszahuzódott, mert újból havazni és fagyni kezdett, miért is febr. 10-én nekem azt jelentették: nincsen semmi újság. Ennek következtében február 11-én Budapestről Poprádra utaztam, mialatt a koronaherczeg Bécsből 11-én este odarándult. 12-én hajnali 4 órakor fogadtam ő cs. kir. fenségét a poprádi állomáson, ki főudvarmestere, Bombelles gr. tengernagy ő nagyméltósága és Teleki Samu gróf úr kíséretében megérkezett. A reggeli után szánkón tovább utaztunk, Gréniczen, Vernáron és Vereskőn át a felső-garami völgyben fekvő Pohorella melletti Nándor-hutai olvasztóhoz, a hová reggeli 9 órakor megérkeztünk.

Miután a főispán úr és vasgyári, nemkülönben erdészeti tisztjeim részéről fogadtatunk, paraszt-szánkákön tovább hajtattunk a Czigány magaslatai felé vonuló völgybe. A hajtók a magaslaton fel voltak állítva, az erdőben álló lövészek felé előre nyomulandók, a keszeg szárnyosornak pedig csatlakozni kellett. 12 órakor az állásoknál voltunk. A medve a fekhelyéből kizavartatott, fájdalom, a szárnyosorok is mindjárt megindultak, minnek következtében a már a lövészek felé tartó medve visszatérésre szánta magát s a hajtók során át vissza is tört. Miután azonban ezuttal szerencsés vadászati napról írok, ne időzzünk ezen vadászatnál, még csak annyit akarok megemlíteni, hogy a pohorellai kastélyba d. u. 4 órakor megérkeztünk. Ez a kastély, mely az ugyanily nevű vasgyár tartozéka, az országút szélén áll. Előtte fekszik a nagy part, a melyhez a falusiak szántóföldjei csatlakoznak, egészen az uradalmi erdőségig elterülve, mely ismét a növényzet határáig, fel a Királyhegyig és Sascsúcsig terjed. A kastély mögött kiemelkedik az erdős Gindura, melynek szikláiról kora reggel a füles bagoly szomorú huhogása hangzik felénk.

Február 13-án reggel — pénteken — jókor keltem. Az napra gyönyörű idő volt várható, egy felhőske sem mutatkozott az égboltozaton, a leggyöngébb szellőske sem lengedezett, a hőmérő 15 fok hideget mutatott — pompás kilátás a vadászatra. Fél hét órakor volt a reggeli, 7 órakor pedig a szánon való elindulás Vereskőre.

A jéghideg levegő ugyan irgalmatlanul csipé az arczbőrt, de ezt nemsokára elfeledtük a hajnalpirtól gyönyörűen megvilágított hegyormok láttára. A felkelő nap megaranyozta először a Királyhegyet, ezen heglyáncz legmagasabb, mintegy 6000 lábnyira emelkedő csúcsát, majd a meredek Sascsúcsot, végre a Királykövet, melyet azért neveznek így, mert Mátyás király, a mikor e hegyre ment, állítólag itt pihent.

Rövid idő múlva Vereskő helységéhez és a vashámorhoz érkeztünk, a hol parasztszánokra szállottunk, a tersztyanói oldalvölgyön keresztül a suchai völgyecskebe hajtandók, a hova fél 9 órakor el is jutottunk.

Ott, a hol a Garam, Telgart község mellett, forrásai felé éjszakknak kanyarodik, a hol az utak Murány, Dobsina és Poprad felé szétágaznak, fekszik Vereskő. A völgy, melyen átjöttünk, délnek egészen a murányi várrét fensíkjaig és a Klyak felé vezető magaslatokig vonul. Gyönyörű volt a kilátás. Mögöttünk emelkedett az égbe a magas Királykőnek a nap sugaraitól csillogó hófehér tömege, körülkerítve az egészen a völgyig terülő hatalmas sötétzöld fenyvesektől. A Sucha völgyecske nyugatnak a lopusnói magaslatokig húzódik el: ennek déli lejtőjén volt a medve fektéje, — a gaura. Az óriási hó és a járás okozta zaj miatt egyrészt nem tartottam tanácsosnak egészen a „gaurá“-ig előre hatolni, másrészt pedig érdekesebbnek és vadászokhoz méltóbbnak véltem ha a medvét hajtadjuk. Egy kis vadászszerencsével majd csak sikerül. A déli magaslatokon a hajtók, a nyugati oldalon pedig az erdészek voltak felállítva; az északi dülön továbbá és pedig meglehetősen ritka erdőben valának a lövészek számára kijelölt állások, végre a fő völgyig és keletről is szintén a hajtók sora vonult el, kiknek feladata volt, csendesen megállva, a hajtás kezdetének jelére zajogni. A lovak, melyek a hóban némelykor egészen elsüppedtek, bizonyára örültek, hogy tőlünk most megszabadultak; viszont mi is örültünk, hogy ismét kiegyenesedhettünk és a néhány tót által kitaposott uton állásaink felé indulhattunk. Háromnegyed óra alatt fent voltunk. Mindenek előtt ott állott egy erdész, azután cse-

kélységem, ismét egy erdész, azután Bombelles gróf, végre az utolsó erdész és azután Teleki gróf. Keskeny mély uton állottunk, a ki félre lépett, elsüppedt a hóban. Úgy volt tervezve, hogy a medvét semmi esetre sem szabad az ösvényre eresztetni, máskülönben felhasználná azt és feldöntené az embert, még mielőtt lőhetett volna rá. Körülbelül szemközt a gaurával, melyet Podhradszky az akkori erdőmester és mostani erdőigazgató, mutatott nekünk, volt a koronahercegnek természetesen fenyők által fedett állása.

Féltíz óra felé kezdődik a hajtás, tisztán kiveszszük a hajtók hiáltásait és most a maczkónak el kell hagynia fekhelyét. Aggodalmas perczek telnek el; végre negyed 11 óra felé hallok egymásután három lövést. A mély hóban és a nagy hidegben robajuk csak tompán hallatszik és így nem vagyok képes megítélni, vajon ki lőhetett; de legmelegebben óhajtom, hogy sógorom lett legyen a lövés. A legnagyobb izgalomban megvárom a hajtókat, végre megjelenik szomszédos erdészem és jelenti a szerencsés vadászati eredményt: „Rezső koronaherceg ő cs. és kir. fensége egy óriási medvét lőtt!“ kiáltja felém izgatottan. Sietek, a mennyire bírok és szivemből örülök, midőn 70 lépésnyire az úttól megpillantom a koronaherceget, a mint egy óriási barna him medve előtt áll. Nagy nehezen áthatolok a hótömegben, hogy háziúri szerencsekívánatomat nyilvánítsam s az elejtett vad vérébe mártott örömszöveget átnyujtsam.

A koronaherceg most elbeszélé nekem, hogy halotta, mint liheg és bömböl a közelgő medve, hogy nemsokára a tisztáson megjelent és meghökölt egy pillanatra, melyet ő gyorsan arra használt föl, hogy a medve szeme közé löjjön. Mivel a medve erre hirtelen összerogyott a nélkül, hogy tovább megmozdult volna: ily hirtelen megdermedését kétségbe vonta és így biztosság kedvéért még két lövést tett vállapjára. Nemsokára jöttek az erdészek is és jelentették, hogy a medve a gaurát mindjárt a hajtás megkezdése után elhagyta és hogy a nyugoti magaslatnak tartva, Schmidt erdész felé közeledett, ki azonban lármájával visszafordulásra készítet, mire a medve nagyon roszkedvűen és erősen bömbölve Teleki és Bombelles grófok mellett el, a koronaherceg felé, tehát épen az igazi lövész felé tartott.

A tót hajtók és erdőőrök most az erős medvét sok lármával és fáradsággal, nehogy gyönyörű bundája szenvedjen, az útra szállították, ott fatörzsekből egy szánféle állványt állítottak össze és így szállították a medvét az összes jelenlevők éljenzése mellett diadalmasan a völgybe.

Lent a völgyben külön szánra helyezték. Innen most Vereskőnek indult a szerencsés vadásztársaság, a hol ismét örömmel fogadtatott. A koronaherceg most az elejtett vadat Puchl vadásza által egyenesen Tiszolczra szállíttatta, mialatt mi 12 és egy negyed órakor onnan a szép Javorinán és Huttán át a murányi régi várat környező magas sziklafalak mellett el, a murányi havasnak hajtattunk.

Az ebédnél természetesen egyébről sem volt szó, mint a vadászatról, a boldog napról és az erdészeti személyzet czélszerű intézkedéseiről, mely dicséret főleg ily kitünő vadász részéről engem végtelenül megörvendezett. Három és fél órakor volt az elindulás Murányból kocsin, öt órakor hagyta el a különvonat Tiszolczot; 10 órakor este voltunk Budapesten, másnap reggel pedig a koronaherceg Bécsben. A medve, mely az előtte való napon Vereskőn a Sucha völgyben kényelmesen álmodzott, most a bécsi fejedelmi vár főlépcsője előtt feküdt,

megbámulva ő felségétől és sok hirneves vadásztól. Így végződött a szerencsés és nevezetesen reám nézve is feltétlenül annak mondható vadászati nap. (Vége köv.)

Az iskolai év elején.

A nagy szavaknak, a lelkes beszédeknek napjaiban szinte nehéz megállni, hogy virágos nyelven ne üdvözöljük szeptember hónapját, pedig hej be sok gyermek szíve szorul el, ha rá gondol is e hóra. Igen, a gyermekek gondtalan szünideje után a szorgalom napjai valami sírásra készítenek.

És úgy vagyunk mi apák is az iskolázással, hogy számalommal tekintünk fiaink után. Pedig én azt gondolom, hogy miután a tudományoszony általános emberi tulajdon, meg kell találnunk azt a módját az itatásnak, mely nem epeszt, de jól esik. Lehet ugyan, hogy azon tökéletes tanítási mód, melynél a most számtalannak oly kínos tanítás gyönyörűséggé válik, csak oly ideál, mint az örök béke; de azért az utána törekvés mindenkor nemes és hasznos is lehet.

Ugyan tehát hogyan lehetne a tanulást kellemesebb foglalkozássá tenni, hogy lehetne az iskola falait a gyermekek előtt megkülönböztetni a fogháztól? Azt gondoljuk, hogy főleg a munka és nyugalom, illetőleg a szórakozás helyes beosztása vezethet csak a kívánt eredményre. Vannak ugyanis, hála Isten! olyan tantárgyak is, melyek csaknem minden gyermek előtt kedvesek; ilyen az ének, rajz, a kísérleti órák és mindenek felett a testgyakorlat.

Mi azt tartjuk, hogy a tornázásnak nemcsak a testet, de a lelket is művelnie kell, de oly módon, hogy mintegy játékban pihenve és felfrissülve fogékonyabb legyen más tárgyak iránt, egyszersmind bizonyos erélyt sajátítva el. Ez az oka, hogy soraimmal a testgyakorlatok lapját keresem fel, hol mindenesetre a legméltóbb körben vethetem fel egészen laikus eszméimet.

A tornázás szerintem először általa lesz képes a tanítást könnyíteni, mennyiben a testet egészségessé teszi; az agyban egészséges vérmozgást idézve elő, a gondolkodást frissíti. A beteges testben a lélek is elbetegesedik. Elég a tanulási kedv megszegésére egy kis gyomor-terhelés útján beállt fejfájás. Arra kell tehát igyekeznünk, hogy gyermekeink a sok ülés mellett sokat is mozogjanak, és ezt nem bizhatjuk a szülők gondjára, hanem az iskolának kell a testi nevelést is egészen kezeibe venni.

Nagyon tudom, hogy nem ez évben fog beteljesülni vágyam e téren, de azt hiszem nem sok idő kell rá, hogy az angolok után mi is egyenlőnek tekintjük a testi nevelést a szellemivel. Megengedik olvasóim, hogy öreges módon kitérve, elmondjam e nyári tapasztalásom az angol testi épségről. Lucsivnán fürdőzésemkor volt ott egy 61 éves angol pap 60 éves feleségével. Az öreg párt azonban mi 40 éveseknek sem becsültük a magunk kinézéséhez becsülve üde arcukat. Ez ifjú öreg pár minden

kirándulásban részt vett és hol a mi ifjaink kocsin vagy lovon jártak, ott ők állandóan gyalogoltak. Valóban a legnagyobb szégyennel gondoltam 42 évemre és egész aggságomra.

Hiába vigasztaljuk mi magunkat bármivel is hátramaradásunkban; addig nem leszünk nagy nemzet, míg egészségesekek és erősek nem leszünk. Visszatérve tárgyunkra, az iskolai tanítás könnyítésére a tornázást oly módon is fel kell használni, hogy az órabeosztásnál a nehéz tárgyak közt a tornaórán a gyermekek kipihenhessék magukat. Itt azt gondolom a legkönnyebben segíthetünk a dolgon, ha a tornatanárok nem kívánják saját kényelmük kedvéért az óráikat helytelenül elrendezni.

De maga a törvényszabta heti 2 órai tornázás mellett semmi eredményt sem várhatunk. Itt a legnagyobb elismeréssel adózom az ezen lapok egyik előbbi számában „Iskolai játéktér“ czímen közölt czikk írójának. Igen helyesen hangsúlyozza —ő— hogy „a testi nevelésre időnek kell maradni“. Nagyon jól fogja fel a czikk írója a dolgot, mikor az angolok mintájára a játéktér találja az iskolai túlterhelhetőség megkönnyítőjének.

Az iskolai év elején tehát nincs más jó kívánságom, minthogy a testgyakorlat ez évben is több és több tért hódítson az általános műveltség, az ép ember érdekében.

B—r B.

A pécsi atletikai club őszi viadalának műsora.

(Házi verseny)

1. A verseny ideje 1887 szeptember 15.
2. Versenyter a tetteyi fensík.
3. Verseny-bizottság:
 - a) Elnök: Bartosságh Imre.
 - b) Versenybírák: Zsolnay György és Németh József.
 - c) Titkár: Dr. Egry Béla.
 - d) Időmérő: Waniss Sándor.
 - e) Indító és termérő: Liskay Bálint.
 - f) Orvos: Dr. Johann Béla.
4. Versenynemek:
 - a) sík futás 100 méter az első és második beérkezőnek a club emléktárgyai;
 - b) gátverseny 100 méter, 6 gáttal 85 cm. magasságban, az első és második beérkezőnek a club emléktárgyai;
 - c) táv ugrás;
 - d) magas ugrás;
 - e) súlydobás;
 - f) gerelydobás;
 - g) súlyemelés.
5. A c, d, e, f, g versenynemeknél a legjobb versenyzők a club emléktárgyait kapják díjul.
6. A súlydobás úgródeszkáról történik 8 kilós vasgolyóval; a dobás után előre lépés a dobást lerontja. Minden versenyzőnek egy próba és három versenydobás engedtetik.
7. A távugrásnál előre esés jó, hátraesés lerontja az ugrást.
8. Magas ugrásnál a nádnak kétszeri leütése e versenynemből kizárja az illetőt.

A nevezések irásában a club titkárjánál (Teréz-utca 1. sz. a.) f. évi szeptember 10 d. u. 5 óráig nyújtandók be, a mely nevezésekben egyúttal a viselendő szín vagy jelvény is felemlítendő.

A versenytéren vendégekül csakis a club családtagjai és ezek rokonai fogadtatnak.

A verseny tartama alatt zene játszik.
Kezdeté d. u. 4 órakor.

Az ig. választmány.

Gyalogkirándulás Budapestről Esztergomon át Ipolysághra s innen Vácra.

Táv. 138·5 klm.

Szeles és borús idő volt, midőn f. hó 20-án reggel, pont 4 órakor a pesti Margit-híd főtől elindultam Balogh Dezső barátommal, hogy két napos kirándulást megtegyem. Utunk a bécsi országot felé vezetett, mely most kitűnő állapotban van, különösen Leányvár-ig, a mennyiben nem homokos és nincs kövekkel behintve, de innen Doroghig annál rosszabb. Dorogh-nál az út letér a rendes országútról és jobban kanyarodva gyönyörű fenyő fasorban folytatódik egész Esztergomig, a hova 11 óra 9 perczkor értünk. Esztergomban a város megtekintésére és pihenésére 66 perczet szántunk. Ezen idő alatt megtekintettük a gyönyörű fekvésű Bazilikát, melynek benső szépségét nem győztük eléggé csodálni és a hercegprimás palotáját. Innen 12 óra 15 perczkor indultunk el a hajóhidon keresztül Párkányra. Az út Párkánytól Szalkáig a lehető legrosszabb állapotban van, mivel köveces és homokos, Szalkától Kemenczéig azonban tűrhetőbb. Kemenczére 5 óra 45 perczkor értünk. Itt jó módú magyar parasztgazdánál szállást kapva más napig pihentünk, hogy következő nap annál frissebb erővel folytassuk utunkat.

Másnap aug. 21-én reggel 6 órakor indultunk egyenesen Ipolyságh felé, a hova egy órai gyaloglás után jutottunk. E város hegyek által van környezve, melyek fekvését csinosná teszik. Középületei közül csupán a megyeház és az ódon két tornyú templom érdemel említést. Ipolysághot elhagyva, Drégely-Palánk felé siettünk, hogy láthassuk Koszorus költőink által megénekelt Szondy felegvárát, melyet már Hont elhagyása után megpillantottunk. A várnak csupán rombadőlt bástyafala látszik az útról. Palánk előtt van a magaslaton nem rég épült Szondy-kápolna, mely messzire ellátszik, szintűgy a fellegrvár is. Palánktól N.-Oroszi felé az út már erősen emelkedő, s ennél fogva gyaloglásunkat megnehezítette. Nagy-Orosziban ebédünket végezve 30 percznyi időzés után Vác felé igyekeztünk. Utunk azonban Borsos-Berénkénél irányt szenvedett, még pedig azért, mivel Rétság felé az út vakító fehér porral volt erősen belepve, továbbá kövekkel, egyszóval oly állapotban volt, miszerint kénytelenek voltunk letérni az országútról és csak Tolmácson keresztül menve jöttünk ismét ki az országuttra. Vácra — hol az út emelkedésének tetőpontját éri el — délután 4 óra 18 perczkor értünk meg szerencsésen mindketten.

Az út jóságáról való véleményünk általában az, hogy Esztergomig velocipedistának ajánlható, de innen Ipolysághig és Ipolysághtól Vácig még gyaloglónak is komisz.

Ez alkalommal nem lehet megemlékezés nélkül hagy-

nom azon megjegyzéseket, melyek reánk vonatkoztak kirándulásunk alatt; így az egyik faluban utasnak, másikban matrözlegényeknek, komédiásnak néztek, sőt egy helyen „spion” szót is hallottunk mondani rólunk. Mind a mellett ezen megjegyzések, mint tiszta magyar szívből jövők nem estek nehezünkre, csupán a „spion” szó bántotta fülünket, mely községet siettünk is elhagyni.

Az egyes helyeket távolaikkal feltüntetve következő idő alatt érintettük:

Első nap aug. 20-án. Indulás Budapestről reggel 4 órakor.

	kilom.	óra	percz
1. Vörösvár	18	6	30
2. Pilis-Csaba	25·5	7	35
3. Leányvár	32·5	9	—
4. Dorogh	38·5	9	55
5. Esztergom	48	11	9

Pihenés Esztergomban 1 óra 6 percz. Indulás innen 12 óra 15 percz.

	kilom.	óra	percz
6. Párkány	49·5	12	27
7. Garam-Kövesd	54	1	12
8. Szalka	61	2	8
9. Letkés	62·5	2	25
10. Tölgyes	67	3	3
11. Vámos-Mikola	74	4	13
12. Kemencze	83·5	5	45

Második nap Aug. 21-én. Indulás reggel 6 órakor.

	kilom.	óra	percz
13. Baráti	86	6	29
14. Ipolyságh	91	7	8
15. Hont	96	8	2
16. Drégely-Palánk	100·5	8	50
17. Nagy-Oroszi	107·5	10	43

Pihenés N.-Orosziban 30 percz. Indulás innen 11 óra 13 perczkor.

	kilom.	óra	percz
18. Borsos-Berénke	112	11	58
19. Tolmács	118	1	4
20. Szendehely	127·5	2	37
21. Vác	138·5	4	18

Az összes utat e szerint 22 óra 27 percznyi idő alatt tettük meg, a pihenési időt bele nem számítva. Óránként átlag 6·5 kilométert hagytunk hátra.

WURFER LAJOS.

A tornatanítás Magyarország iskoláiban.

E rovatunkban a tornatanítás állapotát ismertetjük az ország összes tanintézetében, ezeknek évi „Értesítő”-i után.

Sz. kir. Esztergom városi nyilv. reáltaudában a tornatanítás Gyarmati József vezette a négy osztályban heti 2—2 órában; tananyag volt az I. és II. osztályban. Rendgyakorlatokból: sorképzés, igazodás, sornytás, sorzárás; menetek különböző lépésekkel; ellenvonulás $\frac{1}{4}$ kanyarodással, 4—8 beosztás mellett oszlopalakítás; fordulatok; fejlődések előre, rendekbe és kettősrendekbe; körképzés, sortestképzés. Szabadgyakorlatokból: esukló- és tagszabadgyakorlatok, fej-, váll-, törzs-, láb- és karokkal; állások és járások versenyfutással. Társasszabadgyakorlatokból: egymás czipelése, talicskázás, lovagulás a derekon, hátbölcso. Szergyakorlatok: egy és két póznán mászási gyakorlatok; függélyes és

vízszintes létrán különböző fogásokkal függési gyakorlatok lábgyakorlatokkal egybekötve; ugrómérczén: átugrások karlendítésekkel mellmagasságig fokozva; korláton: támaszból könnyű kivitelű gyakorlatok; nyujtón: különböző fogással függési gyakorlatok.

A III. és IV. osztályban pedig: Szabadgyakorlatokból: az előző osztályok tananyaga szolgált alapul, főként fordítottatott a kiviteli ügyességre és azon §§-okra, melyek a honvédegyalogság számára előírt munkában idevágólag foglaltatnak. Szabadgyakorlatok szintén az előző osztályokéhoz lőnek mérve, csak hogy a mozdulatok gyorsabb és nagyobb sikereire, valamint azok összetételeire kiváló gond fordítottatott. Szergyakorlatok ismét az előbbeni osztályok által használt szereken végeztek, ámde ezeken is — a fiúkban feltételezett erő- és képességhez mérten — oly gyakorlatok vétettek elő, melyek a fokozatos testfejlesztés kívánalmaival összhangzásban állanak.

A kecskeméti kegyes tanítórendi főgymnasium évi értesítője, melyet Tóth Antal igazgató adott ki, az intézetben a testgyakorlati oktatásra vonatkozó alábbi adatokat adja elő. Az oktatást Zsigmond József tanár adta elő az I—VIII. osztályban, hetenkint 2—2 órában. Tananyag volt: Szabadgyakorlatokból: egyszerű és összetett tagszabadgyakorlatok különféle állásban, járásban, ugrásban és futásban; előkészítő birkózási és társas szabadgyakorlatok. Rendgyakorlatokból: arc- és oldalsor alakítás, rendek és kettős rendek képzése, különféle menetgyakorlatok sor- és oszlopban, menetirány változtatása kanyarodás és húzóadás által s néhány műrendgyakorlat. Szergyakorlatokból: ugró-mércze, himba-kötél, mászó-pózna, rézsutos lábtó, gyűrűhinta, korlát és nyujtógyakorlatok. Mindezen gyakorlatok keresztül vitelénél a mindenoldalú testedzés, helyes és szépizlés s a katonai szempont volt irányadó.

A szatmári kir. kath. főgymnasiumban a múlt tanévben a testgyakorlati oktatást Erdélyi Imre okl. tornatanító tartotta az intézet mind a nyolcz osztályában összes heti 12 órában; az intézetnek összesen 323 növendéke volt.

A losonczy m. kir. áll. főgymnasium Gresits Miksa igazgató tanár által szerkesztett évi értesítőjében a tornázásra vonatkozólag az alábbiakat találjuk. Az oktatást Burián János és Malesevics Emil vezették az intézet nyolcz osztályában; a tananyag az I. osztályban volt: het. 2 óra. Rendgyakorlatok köréből sorakozás, igazodás, fordulatok, fejtetések; arc- és oldalsor képzése, rendekbe fejlődés és szakaszképzés; menetelés arc- és oldalsorban, sornytás oldalt és előre, fél és egéztávolságra. Tagszabadgyakorlatok: egy-, két- s négyütemű tagszabadgyakorlatok helyben és menetközben, fabotokkal és azok nélkül. Szergyakorlatokból: pózna- és kötél-mászás, versenyzéssel is; egyszerű függeszkedési gyakorlatok, függélyes és ferde létrán; egyszerű támgyakorlatok, korlát- és lebegő gerendán; lengő kötél alatt átfutás és helyben ugrás; magas (80 cm.), távol (120 cm.) és mélyugrás (150 cm.); járások kitérésekkel is, a lebegő gerendán; bot-tolás és húzás; futás. Tornajátékok.

A II. osztályban hetenkint 2 óra. Egy-, két- és négyütemű tagszabadgyakorlatok. A rendgyakorlatok köréből: különféle nyitódások a szakasz és kettős rendek formálása; erő- és ügyességfejlesztő gyakorlatok a szereken osztály- és csapatornázással. Tornajátékok, labdázás.

A III. osztályban het. 2 óra. Rendgyakorlatokból: sor- és szakaszképzés, kettős rendek, nyitódások előre és oldalt; menetelés arc- és oldalsorokban, kanyarodás,

fejlődés, oszlop és az oszlop mozgása; két-, négy- és hatütemű tagszabadgyakorlatok a test összes izmainak tekintetbe vételével, helyben és menetközben, súlyzóval és fabotokkal; erő- és ügyességfejlesztő szergyakorlatok különböző szereken, osztálytornázási alapon. Tornajátékok, labdázás.

A IV. osztályban het. 2 óra. Két- és négyütemű tagszabadgyakorlatok a test összes izmainak tekintetbe vételével. Rendgyakorlatok köréből: nyitódások oldalra és előre, az oszlop, szakasz és a kettős rendek formálása; menetek szakaszban, kanyarodások és a fejlődés; erő- és ügyességi gyakorlatok a különböző szereken. Labdázás.

Az V. osztályban het. 2 óra. A katonai rendgyakorlatokból: a szakasz és kettős rendek formálása; igazodások, nyitódások, fejlődések, kanyarodások; menetelés hadi-, gyors- és futólépésben; oszlop- és különböző tornászati rendgyakorlatok. Tagszabadgyakorlatok: fabot-, vasbot- és súlyzókkal; erő- és ügyességi szergyakorlatok, csapatornázás. Labdázás.

A VI. osztályban het. 2 óra. A tagszabadgyakorlatok köréből a két-, négy- és hatüteműek a test összes izmainak tekintetbe vételével. A katonai rendgyakorlatokból: a szakasz és a kettős rendek képzése; menetek, fordulatok, kanyarodások, felvonulás és egyéb formációk. Gyakorlatok súlyzókkal; vas- és fabotokkal, erő- és ügyességi gyakorlatok az eszközökön. Labdázás.

A VII. osztályban het. 2 óra. Rendgyakorlatok, melyek a „gyakorlati szabályzat“ 1., 2., 3., 4., 5., 6., 14., 16., 18., 19., 20., 21. §§-aiban foglaltatnak. Tagszabadgyakorlatok fabot-, vasbot- és vassúlyzókkal; erő- és ügyességi szergyakorlatok. Labdázás.

A VIII. osztályban het. 2 óra. Több ütemű tagszabadgyakorlatok súlyzókkal, vas- és fabotokkal, vagy azok nélkül a test összes izmainak tekintetbe vételével, különféle formációk álló helyben és menetközben; erő- és ügyességi gyakorlatok szereken. Labdázás.

A szegedi állami főreáliskolában a tornázást Kováts István vezette; tananyag volt az első osztályban het. 2 óra. Rendgyakorlatok, egyszerű szabadgyakorlatok; szerelvényeken: a függés-, lengés- s támgyakorlatok, magas és távugrás.

A II. osztályban het. 2 óra. Rendgyakorlatok, egyszerű és összetett szabadgyakorlatok; szerelvényeken: a függés-, lengés- és támgyakorlatok, magas és távugrás, botgyakorlatok.

A III. osztályban het. 2 óra. Rendgyakorlatok, egyszerű és összetett szabadgyakorlatok, szerelvényeken: a függés-, lengés- és támgyakorlatok, magas és távugrás, botgyakorlatok.

A IV. osztályban het. 2 óra. Rendgyakorlatok helyben és menetben összetett szabadgyakorlatok; szerelvényeken: a függés-, lengés-, tám- és fellendülés-gyakorlatok, magas és távugrás, futás, botgyakorlatok vasbotokkal.

Az V. és VI. osztályban het. 2 óra. Rendgyakorlatokból az alsóbb osztályok anyaga bővítve; összetett szabadgyakorlatok: szerelvényeken: a függés, hajlított karon függés és lengés, forgás gyakorlatok, magas és távugrás, futási botgyakorlatok vasbotokkal.

A VII. és VIII. osztályban het. 2 óra. Rendgyakorlatok helyben és menetközben, húzóadások és vonulások összetett szabadgyakorlatok szabadon és súlyzókkal; szerelvényeken a férfias erőt kifejtő lengés-, tám- és forgás-gyakorlatok, magas és távugrás, futás; botgyakorlatok vasbotokkal helyben és menetközben.

Különfélék.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

Halász Zsiga fővárosi vívómester a IV. zsidó utcza 1. szám alatti újonnan átalakított vívótermében, — a nyári szünetek után — előadásait, a vitor-, kard- és ökölvívásból f. év szeptember 1-én ismét megfogja kezdeni. Legbiztosabban található d. e. 11—1-ig.

Fodor Károly helybeli vívómester szeptember hó elsejétől kezdve újra megnyitja a Mária-Valeria-utca 5., földszint 7. sz. a. levő vívótermét.

Szent Istvánnapi népnünnepély Szabadkán. Szt. Istvánnapját Szabadkán is népnünnepel ünnepelték meg. A magyar és szerb polgárok rendkívül nagy számmal jelentek meg a városerdőben. A mult napok vihara után a legszebb verőfényes nyári idő kedvezett a népmulatságnak. A népverseney mint egy szabadkai lapban olvassuk délután 5 órakor kezdődött és a változatos program betartásával esti 7 óra után végződött. A verseneyek élénk érdeklődés mellett jól sikerültek. A verseney győzteseit szép ajándékokkal tüntették ki. A közönség legnagyobb érdeklődést tanusított a női szépség és csárdás-verseney iránt. A pályabírák komoly arcán meglátszott, hogy a legnehezebb feladattal kell megküzdeniök. A verseneyek eredményéről a nevezett lap következőket írja: A futó-verseneyben győzött Gönczö István. A fenyőmászásban Parti Antal. Távugrásban Matkovits Miklós, azonban díját felülfizetésként felajánlotta. A vízívásban Hoffman Sándor. A nagyság-verseneyben első Sógor István, második Mukits Aladár, harmadik Freudenberg Zsiga. Test-súly-verseneyben Parsetich Mihály. Akadály-verseneyben hordón át Hevér Pál. Birkózásban Katona Árpád. Zsák-futás Mayer Géza. Iker-verseney Valihora István, Hanyák Félix. Szépség-verseney Aradszky Irén. Csárdás Bartus Mihály, Karlovits Katieza. Kóló Aradszky Lázár, Malagurszky Paulin. A verseneyek végeztével a társasvacsora következett 1200 teritékkel, mely szám azonban nagyon is kevésnek bizonyult. Vacsora után tánczra perdült az ifjuság és élénk kedvvel járta a csárdást ősi szokás szerint kivilágos-kivirradtig. Az ezerszínű lampionokkal és zöld golyókkal csinosan feldiszipített tánczhelyen a szép leányok és bájos ifjú menyecskék tarka csoportja igazi festői látványt nyujtott.

A bécsi nemzetközi velocipéd-verseney mult hó 31-én tartatott meg, a közönség nagy érdeklődése és szép számú verseneyzők részvéte mellett, a verseney következő-

leg folyt le: 1. Az ausztria-magyarországi velocipéd-sző-
vetség-verseneyt Diamantídi („Wiener Bicycle Club“) nyerte meg 3000 m. távot 5 p. 32 mp. alatt. 2. Kétke-
rekü gépen a bajnoki verseneyben Spiegel győzött 2000
méter 3 p. 44¹/₅ mp. alatt hajtva be. 3. Praterdíj 1690
méter, első Spiegel 2 p. 55 mp. alatt. 4. Háromkerekü
bajnoki verseney 2000 m. A. Sild győzött 4 p. 3¹/₅ mp.
5. Öt kilométer-verseneyt Gericke nyerte meg 9 p. 45
másodp. 6. Biztonsági gépek verseney 2000 m. Porth
győzelmével végződött 3 p. 59¹/₅ mp. 7. Tandem (kettős
ülésü) gépek verseneyében Sild és Spiegel győztek 5000
m. 10 p. 40¹/₅ mp. alatt hajtva be. 8. Handicap 3000 m.
első C. Böttcher 5 p. 13 mp. alatt.

Egy új velocipéd-egylet Bécsben. Kevés város mutat fel oly gyors haladást a velocipéd-sport terén mint Bécs. A mult hó 13-án volt egy új egylet alakuló gyűlése, mely a „Wiener Radfahr Club Amateur“ nevét vette fel; tisztikara a következőleg alakult meg: elnök M. Fray, titkár A. Gartenzaun, pénztáros G. Abelles.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama	4 „

HERKULES-KÖNYVTÁR

Szerkesztik:

Porzolt Jenő és Porzolt Kálmán.

Eddig a következő kötetek jelentek meg és kaphatók Aigner Lajos könyvkereskedése útján valamennyi könyvárusnál:

- I. **A magyar labdajátékok könyve,** képekkel. Irta Porzolt Lajos. 1 frt — kr.
- II. **A korcsolyázás kézikönyve,** számos rajzzal. Irta Porzolt Jenő 1 frt — kr.
- III. **Vitorlás kalandok.** Irta Szalay Imre, országgyűlési képviselő — frt 50 kr.
- IV. **A sport-világból** Elbeszélések és versek illusztrálva. Irta: Adorján Sándor, Balázs Sándor, Balog István, Oláh Miklós, Porzolt Kálmán, Szabó Bandi és Sziklay János 1 frt — kr.
- V. **MontPELLIERTŐL BUDAPESTIG VELOCIPÉDEN.** A szerző arcképével. Irta Igalí Szeotózar 1 frt — kr.
- VI. **A tornázás kézikönyve.** A ministeri tanterv alapján népiskolák számára s egyszersmind kezdő tornászoknak magánhasználatul. Irta Porzolt Lajos. (Hatvanegy képpel.) 1 frt 20 kr.
- VII. **A testgyakorlati oktatás rendszere.** A testgyakorlati oktatásra vonatkozó törvények és rendeletek gyűjteményével. Irta Porzolt Kálmán. (Képekkel.) — frt 80 kr.
- VIII. **Tornakártyák.** Elemi és községi iskolák számára. Irta Porzolt Lajos (képekkel) 1 frt — kr.

A Lud. Academia Közlönyé-nek utolsó száma a következő tartalommal jelent meg: Harczázati tanulmány a támadólagos harczról: írta Grenzenstein Arthur m. kir. honv. alezredes. — Az osztr.-magy.-oroszháború (katonai tanulmány, 1 vázlattal) K. P. V.-től. — Hunyady János hadjáratai (7. és utolsó közlemény) írta Olchváry Ödön honv. főhadnagy. — Algier meghódítása (hátrahagyott kézirat): írta Bornemissza Árpád. — A figyelő hadakról; A razziák- és a túsokokról; A hadi foglyokról: írta Domaniczky István. Kisebb közlemények: Ujabb adatok az ismétlő puskákról. — Keskeny vágányú tábori útegek. — A Bullivant-féle védőháló. — Vértezett tornyok. — Rezső trónörökös toronyhajó. — 1886. é. m. (osztr.-magy.) század-lőszerkocsi. — Az új (olasz) hajóhaditerv. — Lőszerpéclás. — La fortification portative. — A francia zászlóalj harczban. — Katonai vonatok élelmezése. — Angol katonaiskolák. — Torpedó-naszád. — Új katonai iskola Chiná-

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest, váczi-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikkeket és képeket közöl a tornázás, atletikai csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, koresolyázás, vitorlázás, kerékkoresolyázás, ökölvívás, gyalogolás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sport-

ban. — Chinai vasutak: közli Müller Hugó honv. százados.

Herkules-naptár.

- Aug. 28. „Stefánia Yacht-Egylet“ vitorla-versenye B.-Füreden.
30.
Szept. 4. Bécsi őszi velocipéd verseny. Nevez. zárnap aug. 29.
18. „Az Achilles-Egylet“ Nemzetközi országúti versenyei Újvidék és Bród között. Nevezési zárnap szeptember 1-én.
Októb. 2. Az „Achilles-Egylet“ őszi viadalai Budapesten. Nevezési zárnap szeptemb. 2-án.
Novemb. 1. Benedek Gyula vívómester kardmérkőzése Budapesten.
23. W. Beach és E. Hanlan sculler csónak-versenye Ausztráliában a világ bajnokságáért.

versenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

Tartalom: A „Magyar atletikai Club“ őszi versenye. Nagy Sándortól. — A Segítség-album. — Az iskolai év elején. B-p B.-től. — A pécsi atletikai club őszi viadalának. műsora. — Gyalogkirándulás Budapestről Esztergomon át Ipolysághra s innen Vácra. Wurfer Lajostól. — A tornatanítás Magyarország iskoláiban. — Különfélék.